

**Betænkning
om**

**UDDANNELSE INDEN FOR
TURISTERHVERVET**

BETÆNKNING NR. 1158

JANUAR 1989

INDHOLD	side
<u>Indledning</u>	4
1. <u>Baggrund og afgrænsning</u>	10
1.1 Baggrund	10
1.2 Afgrænsning	11
2. <u>Funktionsanalysen</u>	12
2.1 Jobfunktionsbeskrivelse	12
2.2 Jobfunktionsanalyse	13
3. <u>Behovsanalysen</u>	16
3.1 De grundlæggende arbejdsfunktioner	17
3.2 Sammenfatning af analysens resultater	18
3.3 Uddannelsesmæssig baggrund	19
3.4 Erhvervsmæssig baggrund	19
3.5 Virksomhedernes geografiske fordeling og antal beskæftigede	20
3.6 Målgruppen for uddannelse	21
3.7 Det kvalitative og kvantitative uddannelsesbehov	22
3.8 Uddannelse og udvikling - en kvalitativ vurdering	25
4. <u>Overvejelser om den fremtidige udvikling i turisterhvervet</u>	28
5. <u>Vurdering af uddannelsesbehovene inden for turisterhvervet</u>	30
5.1 Behovet generelt	30
5.2 Leder- og mellemliderniveauet	31
5.3 Medarbejderniveauet	33

6.	<u>Eksisterende uddannelsesmuligheder på området</u>	35
7.	<u>Strategi for tilrettelæggelsen af uddannelsesforløb inden for turisterhvervet</u>	37
8.	<u>Forslag til uddannelse inden for turist- erhvervet</u>	39
8.1	Overvejelser om grundlæggende faglig uddannelse rettet mod turisterhvervet	40
8.2	Forslag om arbejdsmarkedsuddannelser inden for turisterhvervet	41
8.3	Forslag til uddannelse af turistførere	42
8.4	Forslag om merkonomuddannelse inden for turisme	46
8.5	Forslag om korte videregående uddannelser inden for turisme	50
8.6	Forslag vedrørende specialisering inden for turisme i forbindelse med kandidatuddannelse	53
8.7	Forslag om supplerende videreuddannelse inden for turisme	55
8.8	Forslag om skræddersyede kurser	56
8.9	Bemærkninger vedrørende opfyldelse af uddannelsesbehovene i øvrigt	57
9.	<u>Det videre forløb</u>	59

Bilag

- 1: Kommissorium for udarbejdelse af funktionsanalyse.
- 2: Kommissorium for udarbejdelse af behovsanalyse.

- 3: Beskrivelse af de 13 arbejdsfunktioner.
- 4: Uddannelsesbaggrund for undersøgelsens deltagere. Fordelt på leder-, mellemleder- og medarbejderniveau. Opgjort i procent.
- 5: Virksomhedernes geografiske og størrelsesmæssige fordeling i den udvalgte del af turisterhvervet.
- 6: Skøn over antallet af medarbejdere i de enkelte brancher fordelt på niveauer.
- 7: Vurdering af turisterhvervets behov for efter-/videreuddannelse af eksisterende medarbejdere på "ledelsesniveau". Opgjort på arbejdsfunktioner og fordelt på brancher.
- 8: Vurdering af turisterhvervets behov for efter-/videreuddannelse af eksisterende medarbejdere på "mellemliderniveau". Opgjort på arbejdsfunktioner og fordelt på brancher.
- 9: Vurdering af turisterhvervets behov for efter-/videreuddannelse af eksisterende medarbejdere på "medarbejderniveau". Opgjort på arbejdsfunktioner og fordelt på brancher.
- 10: Skøn over turisterhvervets behov for grund-/videreuddannelse af nye medarbejdere fordelt på niveauer.
- 11: Notat om nogle hovedtræk i det danske uddannelsessystem til brug for udvalget vedrørende uddannelse inden for turisterhvervet.

Indledning

Udvalget vedrørende uddannelse inden for turisterhvervet blev nedsat af Undervisningsministeriet i december 1987 med repræsentation af:

Turismens Fællesråd
Foreningen af Danske Turistchefer
Danmarks Turistråd
Danmarks Rejsebureauforening
Campingrådet
Organisationen Danmarks Vandrerhjem
Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund
Handelsskolernes Forstander- og Inspektørforening
Industriministeriet
Undervisningsministeriet

Udvalget fik følgende kommisssorium:

"Udvalget har til opgave at fremlægge velunderbyggede forslag til formål, struktur og hovedindhold for uddannelsesforløb, som på længere sigt dels kan tiltrække unge til turisterhvervet, dels kan imødekomme behov for efter- og videreuddannelse af de ansatte.

Det forudsættes, at der ikke etableres nye offentlige uddannelsesinstitutioner som resultat af udvalgets arbejde, men at arbejdet tager sigte på at indpasse eventuelle nye uddannelsesinitiativer hensigtsmæssigt og økonomisk i eksisterende uddannelsessammenhænge .

Udvalgets arbejde gennemføres i overensstemmelse med nedenstående handlingsplan.

Direktoratet for Erhvervsuddannelserne varetager sekretariatsopgaverne, eventuelt med ekstern bistand."

Til kommissoriet var knyttet følgende handlingsplan for kortlægning af turisterhvervets behov for uddannelse:

"Handlingsplanen tager udgangspunkt i Industriministeriets turistpolitiske redegørelse af november 1986, hvori det er fremhævet, at "der skal udvikles et sammenhængende uddannelsessystem, som særligt er rettet mod at dække turisterhvervets behov for medarbejdere, der er uddannet til at betjene fremtidens turister".

Handlingsplanens elementer er følgende:

December 1987

Undervisningsministeriet nedsætter et udvalg vedrørende uddannelse inden for turisterhvervet.

Udvalget sammensættes af repræsentanter for turisterhvervets interesser med den opgave at fremlægge forslag for Undervisningsministeriet til formål, struktur og hovedindhold for uddannelser på området.

Arbejdet gennemføres i tre faser: 1. en funktionsanalyse, 2. en behovsanalyse og 3. en forslagsfase.

April 1988

Udvalget afgiver rapport om funktionsanalysen, der skal kortlægge de væsentlige arbejdsfunktioner, der findes i turistvirksomhederne og beskrive, hvilke kvalifikationer hos medarbejderne, der er og vil være nødvendige i denne sammenhæng.

Juni 1988

Udvalget afgiver rapport om behovsanalysen, der på baggrund af funktionsanalysens beskrivelse af kvalifikationskravene skal beskrive, hvilke væsentlige uddannelsesbehov, der findes inden for turisterhvervet. Der skal videre være en vurdering af, i hvilket omfang disse behov allerede tilgodeses af eksisterende private eller offentlige uddannelsesmuligheder.

Oktober 1988

På grundlag af behovsanalysen afgiver udvalget forslag til formål, struktur og hovedindhold for uddannelser på området. Forslagene skal være begrundet i uddannelseskrævende arbejdsfunktioner, der ikke allerede tilgodeses med uddannelse, og som er væsentlige for væksten i erhvervet. Der kan i forslagene sondres mellem privat og offentlig uddannelse.

Det forudsættes, at det nævnte analysearbejde (fase 1. og 2.) udføres af de repræsenterede interessenter eller ved disses foranstaltning, eventuelt med ekstern bistand."

Som formand beskikkedes undervisningsinspektør Erik Nexelmann, Undervisningsministeriet.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Direktør Jørgen Hansen
Turismens Fællesråd

Turistchef Ove Andersen
Foreningen af Danske Turistchefer

Direktør Poul Erik Jensen
Danmarks Turistråd

Incomingchef Lene Ulrich
Danmarks Rejsebureau Forening

Lejrchef Ole Kirk
Campingrådet/Friluftsrådet

Vandrerhjemsvært Sten Slot Knudsen
Landsforeningen Danmarks Vandrerhjem

Sekretær Jørgen Ole Larsen
Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i
Danmark

Direktør H.V. Støving
Handelsskolernes Forstander- og Inspektørfore-
ning

Fuldmægtig Peter Grønnegård
Industriministeriet

Fuldmægtig Lene Bonnen Jørgensen
Undervisningsministeriet

Danmarks Rejsebureau Forening var dog i perioden fra 9/12-87 til 26/4-88 repræsenteret ved direktør Frantz Buch-Knudsen.

Endvidere var Organisationen Danmarks Vandrerhjem i perioden fra 9/12-87 til 7/6-88 repræsenteret ved vandrerhjemsvært Inger Pedersen.

Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund var i perioden fra 9/12-87 til 21/6-88 repræsenteret ved sekretær Ann Gamst.

Endelig var Undervisningsministeriet i perioden fra 9/12-87 til 1/3-88 repræsenteret ved sekretær Lisbeth Enslev Jensen og i perioden fra 1/3-88 til 12/8-88 ved fuldmægtig Birgitte Finck.

Tilforordnet udvalget var:

Rektor Boel Jørgensen
Rektorkollegiet

Som bistand for udvalget har deltaget:

Konsulent Niels-Henrik Larsen
Danmarks Turistråd

Sekretariatsarbejdet er blevet varetaget af:

Studielektor Niels Jørgen Nordbøge
Undervisningsministeriet

Udvalget har holdt 11 møder.

Udvalget afgiver hermed denne betænkning til undervisningsministeren som resultat af udvalgets arbejde, der afsluttedes med udvalgets møde den 18. januar 1989.

København, den 18. januar 1989

Jørgen Hansen

Sten Slot Knudsen

Ove Andersen

Jørgen Ole Larsen

Poul Erik Jensen

H. V. Støving

Lene Ulrich

Peter Grønnegård

Ole Kirk

Lene Bonnen Jørgensen

Erik Nexelmann

formand

Niels Jørgen Nordbøge

1. Baggrund og afgrænsning

1.1 Baggrund

I november 1986 fremlagde industriministeren en turistpolitisk redegørelse for Folketinget, som fik en positiv modtagelse fra de fleste partiers side.

Redegørelsen indeholdt en række overordnede synspunkter på en fremtidig turistpolitik samt en handlingsplan, som angav de områder, hvor regeringen ville sætte ind for at styrke erhvervets udvikling.

I redegørelsen fremhævedes behovet for en tidssvarende uddannelse inden for erhvervet, og i handlingsplanen foreslog regeringen, at der skulle udvikles et sammenhængende uddannelsessystem, som skulle være særligt rettet mod turisterhvervets behov.

Forud for fremlæggelsen af den turistpolitiske redegørelse havde en tværministeriel turistarbejdsgruppe under Industriministeriet, hvori Undervisningsministeriet var repræsenteret, afgivet en delrapport, som bl.a. behandlede turisterhvervets uddannelsesforhold.

Arbejdsgruppen anbefalede, at der blev nedsat et udvalg, der skulle fremsætte forslag til en fremtidig grund-, videre- og efteruddannelse på turistområdet.

Anbefalingen blev tiltrådt af industriministeren, der i maj 1987 anmodede undervisningsministeren om at nedsætte et sådant udvalg.

Som det fremgår af indledningen, besluttede undervisningsministeren på den baggrund at nedsætte Udvalget vedrørende uddannelse inden for turisterhvervet.

1.2 Afgrænsning

Udvalgets opgave og sammensætning har været afgrænset til de dele af erhvervet, der har en særligt aktiv rolle med hensyn til udvikling og markedsføring af turisme i Danmark. Arbejdet har særligt taget sigte på incoming turisme med henblik på at styrke det danske turisterhverv som eksporterhverv og som importkonkurrerende erhverv.

Det har endvidere været et sigte med arbejdet navnlig at tilgodese de dele af turisterhvervet, der hidtil har været svagest stillet med hensyn til relevant, erhvervskvalificerende uddannelse.

Især dette sidst nævnte hensyn er baggrunden for, at hotel- og restaurantområdet ikke direkte har været inddraget i udvalgets arbejde, idet der inden for dette område allerede er opbygget grund-, efter- og videreuddannelser. Udvalget har haft kontakter med organisationerne på området for herved at få indtryk af eventuelle fælles behov og interesser. Disse kontakter har alene været orienterende, såvel for udvalget som for de indbudte organisationer.

2. Funktionsanalysen

Som nævnt i kommissoriet blev arbejdet indledt med en funktionsanalyse.

Formålet med funktionsanalysen var at kortlægge de væsentlige arbejdsfunktioner, der findes i turistvirksomhederne samt at beskrive, hvilke kvalifikationer hos medarbejderne der er og vil være nødvendige i denne sammenhæng.

Til løsning af denne opgave søgte Turistudvalget ekstern bistand hos AMKO projektkonsulenter ApS og med Niels-Henrik Larsen, Danmarks Turistråd, som projektleder.

Kommissorium for udarbejdelse af funktionsanalysen - herunder en beskrivelse af metode, indhold og afgrænsning - fremgår af bilag 1 i betænkningens bilagsdel.

2.1 Jobfunktionsbeskrivelse

Der fandt en jobfunktionsbeskrivelse sted inden for følgende brancher:

Indkvarteringsbranchen, herunder camping, vandrerhjem og feriehusudlejning.

Servicebranchen, herunder turistbureauer, offentlige turistorganisationer og turistførere.

Salgs- og distributionsbranchen, herunder rejsebureauer og turoperatører (incoming).

Attraktions- og oplevelsesbranchen, herunder seværdigheder forlystelser og aktiviteter.

Hver branches karakteristika blev beskrevet på grundlag af repræsentative dybdeinterviews og for hver branche udarbejdedes en oversigt over nødvendige funktioner opdelt i: Basis-, service-, management- og samarbejdsfunktioner.

I forbindelse hermed blev der i alt registreret:

26 forskellige basisfunktioner

34 forskellige servicefunktioner

50 forskellige managementfunktioner

5 forskellige samarbejdsrelationer

inden for de udvalgte brancher. De 4 funktionkategorier er nærmere forklaret i bilag 1.

2.2 Jobfunktionsanalyse

Efter at jobfunktionerne var blevet kortlagt, blev disse analyseret på tværs af brancher og virksomhedstyper med henblik på at identificere sammenfald og forskelle i jobfunktioner. Følgende forhold blev lagt til grund for analysen:

Der foretoges ingen kvalitetsvurdering af virksomhedens varetagelse af den pågældende funktion.

Funktionen var ikke fordelt på medarbejderkategorier, idet funktionerne alene var virksomhedsrelaterede.

Endelig var det specifikke ved de enkelte virksomhedstyper søgt friholdt fra analysen af den enkelte jobfunktion og sammenfaldet på tværs af virksomhederne. Tværtimod blev generalistindholdet prioriteret, idet det i uddannelsessammenhæng ikke var så vigtigt, om det fx var et feriehus eller en sighthseeingbus der skulle bookes. Det væsentlige var varetagelsen af booking-funktionen.

Sammenfattende var resultatet, af analysen, at der kunne identificeres:

Et stort sammenfald i basisfunktionerne, til trods for virksomhedernes forskelligartethed,

et overgennemsnitligt sammenfald i servicefunktionerne på 55 %,

et mere end overgennemsnitligt sammenfald i managementfunktionerne på 81 %,

et stort og nødvendigt tværgående samarbejde.

Inden for basisfunktioner blev konstateret følgende funktionssammenfald:

Indsamling og lagring af turistinformation, planlægning af aktiviteter, planlægning af arrangementer, etablering, drift og vedligeholdelse af fysiske faciliteter.

Inden for servicefunktioner blev konstateret følgende funktionssammenfald:

Kommunikation, kulturforståelse, informations-service, salg af eget produkt, salg af følgeprodukter og salg af andres ydelser.

Inden for managementfunktioner blev konstateret følgende funktionssammenfald:

Produktudvikling, produktinformation, markedsføring, booking og salg.

Inden for samarbejdsfunktioner blev konstateret følgende funktionssammenfald:

Produktudvikling, produktinformation, markedsføring, booking og salg.

Jobfunktionernes fordeling på medarbejderekategorier blev ikke analyseret. Generelt set var tendensen dog den, at basis-, management- og samarbejdsfunktioner (produktudvikling og markedsføring) primært var ledelsesopgaver, mens service- og samarbejdsfunktioner (produktinformation, salg og booking) typisk var **medarbejder-**opgaver.

Med hensyn til vurdering af fremtidige, sandsynlige struktur- og funktionsændringer i de udvalgte områder i turisterhvervet blev konklusionen:

Såfremt det danske turisterhverv skal have del i den fremtidige vækst i den internationale turistindustri, må der ske dels en intensivning af samarbejdet på tværs af brancheområderne, og dels en yderligere professionalisering i virksomhederne ud fra en dansk grundholdning og problemtilgang.

3. Behovsanalysen

Formålet med at udarbejde en behovsanalyse var at afdække det kvalitative og kvantitative behov for uddannelse inden for turisterhvervet. Endvidere var formålet at afdække dels det nuværende behov for uddannelse, dels at vurdere behovet i forhold til udviklingstendenser inden for erhvervet.

Kommissorium for udarbejdelse af behovsanalysen fremgår af bilag 2.

Til løsning af denne opgave søgte Turistudvalget ekstern bistand hos AMKO projektkonsulenter ApS og med Niels-Henrik Larsen, Danmarks Turistråd som projektleder.

Behovsanalysen, som blev udarbejdet på baggrund af selektive og repræsentative interviews med 67 relevante erhvervs- og organisationsfolk, blev disponeret i 3 dele:

- 1) En analyse af det kvalitative behov for uddannelse i de enkelte brancher.
- 2) En analyse af det kvantitative behov for uddannelse i de enkelte brancher.
- 3) En sammenfattende analyse af det samlede kvalitative og kvantitative behov for uddannelser i turisterhvervet, herunder en vurdering i forhold til udviklingstendenser inden for erhvervet.

I dette kapitel gives en sammenfatning af behovsanalysens resultater.

3.1 De grundlæggende arbejdsfunktioner

Funktionsanalysen identificerede 115 forskellige arbejdsfunktioner fordelt på henholdsvis basis-, service- og managementfunktioner samt samarbejdsrelationer. Med dette udgangspunkt blev dette store antal operationaliseret til i alt 13 arbejdsfunktioner.

Disse virksomhedsspecifikke arbejdsfunktioner udgjorde derefter kernen i den kvalitative del af behovsanalysen.

De 13 arbejdsfunktioner blev defineret som følger:

1. Forberedelse og planlægning af produktudvikling
2. Planlægning af markedsføringen
3. Forberedelse af markedsføringen
4. Gennemførelse af markedsføringen
5. Planlægning og forberedelse af informations-service
6. Gennemførelse af informationservice
7. Gennemførelse af salg
8. Administration
9. Økonomi
10. Samarbejdsrelationer

11. Eksternt arbejde
12. Problemløsning
13. Etablering, drift og vedligeholdelse af fysiske faciliteter

En nærmere beskrivelse af ovennævnte arbejdsfunktioner vil fremgå af bilag 3.

3.2 Sammenfatning af analysens resultater

Analysens population har omfattet 67 personer i 26 virksomheder. Der er endvidere tilføjet skøn og vurderinger fra en række organisationer.

Der er grund til særligt at fremhæve følgende forhold og resultater:

- * De 67 interviewende har et højt uddannelsesniveau, stor erhvervsfaring og har været mange år i turisterhvervet.
- * Der er stor spredning i brancheområdernes størrelse. Et stort (Attraktioner og oplevelser), to mellemstore (Camping og Turoperatører) og resten små.
- * Der er en gennemgående forventning om færre og større enheder.
- * Den væsentligste usikkerhedsfaktor i de kvantitative opgørelser vedrører brancheområdet Attraktioner og oplevelser, som vanskeligt lader sig entydigt afgrænse.

Den væsentlige konklusion af analysen er følgende:

- * I den aktuelle situation er der først og fremmest behov for efter- og videreuddannelse af de nuværende medarbejdere.

3.3 Uddannelsesmæssig baggrund

I bilag 4 er vist deltagernes uddannelsesbaggrund opgjort på skoleuddannelse og videregående uddannelse.

Det fremgår, at uddannelsesniveaut er bemærkelsesværdigt højt sammenlignet med uddannelsessammensætningen på landsplan. I følge Danmarks Statistik havde kun 7% af arbejdsstyrken i 1982 gennemgået et langvarigt videregående uddannelsesforløb. Tallene for leder-, mellemlider- og medarbejderniveau er i denne undersøgelse henholdsvis 30%, 14% og 19%. Der er ingen klar tendens til, at nogle brancher adskiller sig fra de øvrige med hensyn til uddannelsesniveau.

Der findes intet grundlag for at vurdere, om virksomhedernes eget valg af interviewpersoner er repræsentative for virksomhederne eller brancherne hvad angår bl.a. uddannelsesniveau og erhvervs erfaring.

Efter udvalgets kendskab til erhvervet angiver undersøgelsen et højere uddannelsesniveau end typisk forekommende.

3.4 Erhvervsmæssig baggrund

På ledelsesniveau har 80% mere end 16 års generel erhvervs erfaring, og ca. 75% af lederne har arbejdet mere end 9 år i turisterhvervet.

Knap 50% af mellemlederne og godt 25% på medarbejderniveau har mere end 9 års erhvervserfaring inden for turisterhvervet.

Efter udvalgets kendskab til erhvervet angiver undersøgelsen dog et højere erfaringsniveau end det typisk forekommende.

3.5 Virksomhedernes geografiske fordeling og antal beskæftigede

Det er relevant at se på fordelingen på tværs af brancheområder, da dette siger noget om, hvor målgruppen for uddannelse har deres daglige virke.

Fordelingen fremgår af bilag 5.

Selv om erhvervsområdet Attraktioner og oplevelser i denne opgørelse alene omfatter de organiserede forlystelser, giver materialet ingen grund til at antage, at den geografiske og størrelsesmæssige fordeling ville ændres, såfremt øvrige virksomhedstyper inden for dette vigtige erhvervsområde kunne medtages.

80% af virksomhederne har under 6 ansatte og kun 0,5% har over 50 ansatte. Der er således tale om meget små virksomheder.

58% af dem ligger i Jylland,, 10% på Fyn og 32% på Sjælland og Bornholm.

3.6 Målgruppen for uddannelse

Den kvantitative målgruppe for uddannelse kan også gøres op på tværs af brancheområderne.

Skønnet over antallet af medarbejdere på de enkelte brancheområder fremgår af bilag 6.

I oversigten er der under Attraktioner oplevelser alene medtaget et skøn over antallet af medarbejdere hos de organiserede forlystelsesvirksomheder samt vore 4 største Tivoli. Teatre, museer, seværdigheder, spillesteder og øvrige kulturinstitutioner er **ikke** omfattet af skønnet.

Igen skal det understreges, at der for området Attraktioner og Oplevelser er tale om væsentligt flere ansatte, der kan henregnes til målgruppen for uddannelse.

Den totale målgruppe er i undersøgelsen opgjort til ca. 10.000 helårsansatte. Heraf udgør ledelsesniveauet 13% og mellemliderniveauet 12%. Resten, ca. 75%, må henregnes til medarbejderniveauet; tallet dækker her over et større antal personer, idet mere end halvdelen er sæsonansatte.

Vandrerhjemmene, feriehusudlejerne, turistbureauerne, de offentlige turistorganisationer og turistførererne er alle små erhvervsområder, hver med under 500 ansatte. Campingområdet og turoperatørerne er middelstore brancheområder med hver ca. 2000 ansatte. Den største, og som det fremgår mest u håndterlige målgruppe, findes inden for Attraktioner og Oplevelser. Alene de her medtagne virksomheder beskæftiger 43% af alle de ansatte på de udvalgte brancheområder.

3.7 Det kvalitative og kvantitative uddannelsesbehov.

I undersøgelsen er der blevet skelnet mellem efter- og videreuddannelse af nuværende medarbejdere på den ene side og på den anden side uddannelse og rekruttering af nye medarbejdere gennem grundlæggende og videregående uddannelser. Denne sondring fastholdes i det følgende, hvor nogle interessante aspekter af undersøgelsen fremlægges.

I bilag 7 er vist det kvalitative behov for efter- og videreuddannelse på ledelsesniveau.

Analysen viser, at der på ledelsesniveau generelt er et sammenfaldende og tværgående uddannelsesbehov inden for 12 af de 13 arbejdsfunktioner. Den eneste arbejdsfunktion der skiller sig ud er Etablering, drift og vedligeholdelse af fysiske faciliteter, hvor kun 3 brancheområder tilkendegiver, at de har et uddannelsesbehov. Ellers er der en entydig tendens.

Skønt tabellen ikke viser et uddannelsesbehov inden for gruppen offentlige turistorganisationer, er det udvalgets vurdering, at der dog nok er et behov også i dette brancheområde.

De medtagne krydser er fremkommet ved, at alle de arbejdsfunktioner som vurderes enten som meget væsentlige eller væsentlige, og som samtidig giver stor forbedring eller forbedring af kvalifikationerne gennem uddannelse, er blevet "plottet" ind.

I bilag 8 er vist det kvalitative behov for efter- og videreuddannelse på mellemliderniveau.

Det er interessant at bemærke, at der er et stort sammenfald - enten 5 ud af 6 eller 6 ud af 6 - for 9 arbejdsfunktioners vedkommende.

I bilag 9 er det kvalitative behov for efter- og videreuddannelse af eksisterende medarbejdere opgjort.

Det er tydeligt, at der på medarbejderniveau er langt mindre homogene tendenser end på ledelses- og mellemløsniveau. Spredningen er meget stor - lige fra sammenfald i alle 9 brancher i forbindelse med gennemførelse af informationsservice til ingen sammenfald og blot een registrering ved arbejdsfunktionen eksternt arbejde.

Forklaringen på denne uhomogenitet må findes i det forhold, at der på medarbejderniveau er større specialisering end på de øvrige medarbejderniveauer.

Alle deltagere i den kvalitative analyse er blevet bedt om at vurdere behovet for uddannelse af nye medarbejdere til erhvervet gennem grundlæggende og/eller videregående uddannelse.

Det er karakteristisk, at 91% af de adspurgte vurderer, at der er et behov eller stort behov for en særlig turistuddannelse.

I denne forbindelse er der i den kvantitative analyse blevet gjort et forsøg på at få tal på det fremtidige uddannelsesbehov for nye medarbejdere (bilag 10). Brancheforeninger og brancherepræsentanter har givet et bud, der samtidig kan ses som rettesnor for de forventninger, der er til turist-erhvervets fremtidige udvikling i antal af nye arbejdspladser.

Det må understreges, at der er tale om skøn uden definerede tidshorisonter. Desuden er der i tallene ikke indarbejdet/taget højde for, om der tales om brutto- eller nettotilgang. Tabellen må derfor læses med disse forbehold.

Af tabellen fremgår, at det primært er på medarbejderniveau der forudses vækst i antallet af nye medarbejdere. På leder- og mellemliderniveau er det kun inden for Camping på mellemliderniveau (der ikke er aktuel i dag) samt for turistbureauerne på leder- og mellemliderniveau, der kan tolkes en klar tendens i retning af et behov. For de øvrige brancher på leder- og mellemliderniveau kan der ikke udledes entydige konklusioner.

Det fremgår videre at minimumsvæksten forventes at blive godt 800 nye medarbejdere, hvilket - når der ses bort fra branche 9 Attraktioner og Oplevelser - svarer til en stigning på 14%. Væksten forventes primært at lokalisere sig inden for 3 brancher - Camping, Vandrerhjem og Turistbureauer. Dog må fremhæves de Offentlige Turistorganisationer, hvor væksten - set i forhold til det nuværende niveau - må siges at blive betydelig.

Sammenfattende må således konkluderes, at behovet for grund-/videreuddannelse af nye medarbejdere primært vil være aktuelt på medarbejderniveauet. Konklusionen må dog tages med et vist forbehold, navnlig på grund af opgørelsesmetoden.

Samtlige interviewpersoner har vurderet uddannelsesbehovet inden for fremmedsproglig kommunikation.

Den gennemgående tendens er, at der er stort uddannelsesbehov i engelsk på tværs af alle brancher, samt at behovet i tysk er endnu større. Uddannelsesbehovet i fransk er også markant, omend ikke af samme størrelsesorden som tysk og engelsk. Inden for det spanske kan der også registreres et uddannelsesbehov, omend det er lille i alle brancher, undtagen blandt turistførerne og rejsebureauerne. Endelig er italiensk, hollandsk og svensk/norsk sprog, der i enkelte brancher har et registreret uddannelsesbehov.

Sammenfattende må det konkluderes, at betydningen af uddannelse inden for sprog er blevet markeret gennem undersøgelsen. Fremmedsproglig kommunikation er vigtig for alle brancher, og en tendens mod beherskelse af 4 hovedsprog er om ikke blevet understreget, så antydnet i det spæde.

3.8 Uddannelse og udvikling - en kvalitativ vurdering

Behovsanalysen er kommet til verden i en frugtbar dialog med en lang række virksomhedsledere, organisationsfolk og ansatte i turistvirksomhederne. Der er undervejs kommet mange ideer, holdninger og visioner frem, som ikke kan puttes ind i kasser og tabeller.

Hvordan tegner fremtiden sig? Hvordan kan turisterhvervet forberede sig på at udnytte fremtidens muligheder?

De mange og små virksomheder bliver til færre og større. Der er behov for generalister, som kan samarbejde specielt om markedsføring og produktudvikling på tværs af virksomheder og brancheområder.

Den kreative markedsføring og produktudvikling skal have bedre fat i danske særtræk og traditioner. Den enkelte virksomhed vil specialisere sig, men samtidig skal medarbejdere indgå i konsulentfunktioner over for andre brancheområder. Kvalitet, ægthed og førstehåndsoplevelse er krav til produkterne. Produktet skal leveres diskret med en optimal professionel service og information. Medarbejderen ses som en integreret del af produktet. Bedre kundebehandling, begejstring og arbejdsglæde bliver en vigtig ingrediens. Medarbejderens motivation, holdning og kulturforståelse vægtes på linie med teknisk og faglig kompetence.

Der tegner sig således et billede af et serviceerhverv, der arbejder tværfagligt, problem- og procesorienteret. Virksomhedens væsentligste ressource er medarbejderen, til hvem der stilles krav om:

- * Menneskelig kompetence
- * Turistfaglig/teknisk/kulturel kompetence

Ansvar for at virksomheden lever op til den beskrevne udvikling, ligger hos ledelsen. Den skal motivere og holdningsbearbejde. Den skal gå foran i samarbejdet på tværs af virksomheder og brancher.

Det er i denne ledelsesproces, at den fælles identitet skabes. Uddannelses- og kursusinitiativer kan her være et strategisk værktøj. Et værktøj som i den enkelte virksomhed og på tværs af virksomhederne efterhånden bibringer

- * Fælles begrebsværdier
- * Fælles referencenormer
- * Fælles sprog

Der er identificeret og beskrevet 13 arbejdsfunktioner, som har en generel gyldighed på tværs af erhvervsområder og medarbejderniveauer (bilag 3). Disse arbejdsfunktioner kunne danne udgangspunkt for indholdet eller "**fagene**" i uddannelse inden for turisterhvervet.

Uddannelses-, kursus- og konferencevirksomhed på tværs af erhvervsområderne med disse "fag" kan blive omdrejningspunktet for udviklingen af en fælles referenceramme - en erhvervskultur.

Alle initiativer skal passe ind i bl.a. virksomhedernes sæsoncyklus. Derfor skal virksomhederne inddrages løbende i uddannelsesplanlægningen. Videre må der være en bred forståelse i den enkelte virksomhed for, hvad uddannelse kan bibringe virksomheden, og hvad uddannelse ikke kan.

Et sidste element i den dialog, som gennemførelsen af behovsanalysen har været, er målgruppen for uddannelse. Det har været en gennemgående holdning og et ofte gentaget ønske, at store erhvervsområder som transport, hotel og restauration bliver inddraget i en fælles uddannelsesplanlægning. Begrundelsen er oftest, at lighederne så langt opvejer forskellene.

4. Overvejelser om den fremtidige udvikling i turist erhvervet

Det er et af behovsanalysens¹, udsagn, at der på medarbejderniveauet forudses vækst i antallet af arbejdspladser (primært inden for camping, vandrerhjem, turistbureauer og offentlige turistorganisationer).

Endvidere viser analysen, at der kun på enkelte områder (camping og turistbureauer) kan udledes en klar tendens til vækst på leder- og mellemliderniveauet.

Der er dog en gennemgående forventning om færre og større enheder.

Udvalget fremlagde disse og andre af analysens resultater ved en konference i september 1988. Til konferencen havde udvalget indbudt en kreds af personer med en central placering i eller i forhold til turisterhvervet.

Det fremgik tydeligt af indlæggene og den dialog, der udspandt sig, at der blandt deltagerne ikke var forventninger om en markant stigning i behovet for medarbejdere i de kommende år. Der var generel afstandtagen til de prognoser, der har forudsagt, at turisterhvervet frem mod år 2000 vil opleve en meget voldsom ekspansion. Der var dog tiltro til, at turisterhvervet i Danmark er et erhverv i vækst, understøttet af den globale udvikling, men et tydeligt billede af udviklingen tegnede sig ikke.

Flere af konferencens deltagere pegede på, at der i denne proces vil blive behov for at styrke leder- og navnlig mellemliderniveauet i turistvirksomhederne - såvel kvantitativt som kvalitativt - i forbindelse med den skærpede internationale konkurrence.

Blandt andet på den baggrund har udvalget revurderet behovsanalysens resultater.

I vurderingen indgår tillige den betydelige usikkerhed, der er forbundet med analysens metode netop på dette punkt. Desuden viser et tilbageblik, at erhvervets udvikling i 80'erne har været kendetegnet ved begrænset vækst.

Udvalget har således forbehold med hensyn til en umiddelbart forestående ekspansion på medarbejderniveau. Der vil dog fortsat være behov for at rekruttere nye medarbejdere i forbindelse med den løbende afgang fra erhvervet, navnlig i forbindelse med sæsonbeskæftigelse.

Hvad angår det mellemlange sigt er skønnet vanskeligt, men det er udvalgets vurdering, at væksten i erhvervet frem mod år 2000 vil kræve yderligere tilgang af nye medarbejdere.

5. Vurdering af uddannelsesbehovene inden for turisterhvervet

5.1 Behovet generelt

Det er udvalgets vurdering, at der er et påtrængende behov for uddannelse inden for turisterhvervet.

Ved en nærmere vurdering og prioritering af behovene må der sondres mellem uddannelse af allerede beskæftigede medarbejdere i erhvervet på den ene side og uddannelse af nye medarbejdere (rekrutteringsuddannelse) på den anden. Endvidere må der skelnes mellem de forskellige funktionsniveauer i erhvervet og i den enkelte virksomhed, fordi der både kvalitativt og kvantitativt er forskel på de afledte kvalifikationskrav og uddannelsesbehov.

Det er samtidig vigtigt at være opmærksom på, at turisterhvervet er vanskeligt at afgrænse, og at det er sammensat af brancher eller branchegrene med meget forskelligartede opgaver. Det er den koordinerede løsning af disse opgaver, der skaber det samlede turistprodukt (sammensat af transport, overnatning, bespisning og oplevelser). Det er et væsentligt behov for erhvervet at skabe en fælles, kvalificeret baggrund for at løse opgaverne professionelt og effektivt.

Turisterhvervet er frem for alt et internationalt serviceerhverv, og det helt overordnede krav til medarbejderne på alle niveauer er evnen til at arbejde serviceorienteret med opmærksomheden rettet mod kunden - turisten.

Serviceaspektet kan indgå med varierende vægt, men har altid betydning uanset om opgaven er produktudvikling, markedsføring, information, salg eller administration eller vedligeholdelse af produkter og faciliteter.

Det generelle uddannelsesbehov for turisterhvervet som helhed samler sig derfor først og fremmest om begrebet service og om formidling af de ydelser, der indgår i turistproduktet.

I det følgende behandles kvalifikations- og uddannelsesbehovene for allerede ansatte medarbejdere og for nye medarbejdere, idet der samtidig sondres mellem de forskellige funktionsniveauer. Behovene søges så vidt muligt behandlet for erhvervet som helhed, og kun for enkelte brancher, hvor det efter forholdene er nødvendigt.

5.2 Leder og mellemliderniveauet

Efter udvalgets opfattelse knytter den mest påtrængende uddannelsesopgave sig til mellemliderniveauet i virksomhederne.

For turisterhvervets videre udvikling vil et uddannelsesmæssigt løft af mellemliderniveauet blive af største betydning. Det skyldes dels, at en mere kvalificeret ledelse vil give virksomhederne bedre udviklings- og konkurrencemuligheder og dels, at denne medarbejdergruppe ikke alene udgør en temmelig stor andel af erhvervets ansatte, men tillige er en ret stabil og typisk helårsansat gruppe. Hertil kommer som en lige så væsentlig faktor, at det netop er til mellemliderniveauet, erhvervet har et rekrutteringsbehov. Dette behov ønskes dækket fortrinsvis (men ikke udelukkende) gennem opstigning fra egne rækker.

Betingelsen for at en uddannelsesindsats kan blive til gavn for erhvervet er dog, at virksomhedslederne bliver bevidste om betydningen af et kvalifikationsløft.

Turisterhvervet er præget af mange meget små virksomheder, hvor mellemlederen er chefens stedfortræder og højre hånd og i vidt omfang varetager samme arbejdsopgaver som virksomhedens leder.

Det er derfor udvalgets vurdering, at der for det meget store antal virksomheder vil være sammenfaldende kvalifikations- og uddannelsesbehov for leder- og mellemlederniveauet, og at uddannelsesindsatsen bør tage sigte herpå med henblik på at åbne virksomhederne for uddannelse fra toppen og skabe bevidsthed hos ledelsen om betydningen af et kvalifikationsløft hos medarbejderne.

Turisterhvervets repræsentanter i udvalget har tilkendegivet, at der fra de repræsenterede organisationers side vil blive gennemført et interesseskabende informationsarbejde med det formål at tilskynde medlemmerne til aktivt at understøtte uddannelsesindsatsen.

På længere sigt vil det være af betydning, at navnlig større virksomheder som lokomotiver for udviklingen også kan tiltrække ledere med betydelig indsigt i turismens nationale og internationale problemstillinger og med evne til problemløsning på et solidt teoretisk og metodisk fundament.

5.3 Medarbejderniveauet

Med medarbejderniveauet menes her den største gruppe af medarbejdere i turisterhvervet, som typisk varetager udførende, ret specialiserede arbejdsfunktioner, herunder i vidt omfang den direkte kontakt med turisterne. En meget stor andel af medarbejderne på dette niveau er sæsonansatte.

På medarbejderniveauet er der temmelig store forskelligheder i arbejdsindhold fra gren til gren af erhvervet. På tværs af brancheforskelle er der dog samtidig et vist fælles uddannelsesbehov, som navnlig har sammenhæng med de informations-, service- og salgsopgaver, som medarbejderne varetager i den direkte kontakt med kunderne.

Med hensyn til denne store medarbejdergruppe er der navnlig behov for at sikre en bred ajourføring af kvalifikationer og for at styrke den enkeltes professionalisme inden for et afgrænset felt.

Der er i udvalget enighed om, at der på kort sigt ikke først og fremmest er behov for rekruttering af nye medarbejdere til disse arbejdsfunktioner. Behovet vil i det væsentlige svare til den naturlige afgang og opstigningen til højere **funktionsniveauer**, jf. foran vedrørende rekruttering til **mellemliderniveauet**.

Blandt erhvervets medarbejdere udgør turistførerne en lille gruppe med uddannelsesbehov af særlig karakter. Turistførerne skal under alle forhold kunne formidle relevant information og må derfor - ud over fremmedsproglige kvalifikationer - navnlig være i besiddelse af stor almenviden, omfattende specialviden og en særligt veludviklet kommunikationsevne.

Det er udvalgets vurdering, at turistførerne er et væsentligt element i erhvervets informations- og servicesystemer. Rekrutteringsbehovet er ikke stort, og det findes fortrinsvis inden for mere sjældne fremmedsprog.

6. Eksisterende uddannelsesmuligheder på området

Et notat om nogle hovedtræk i det danske uddannelsessystem findes vedlagt som bilag 11.

En række af de nævnte uddannelser har en vis generel relevans for turisterhvervet, men der findes i dag kun få uddannelser med mere direkte sigte mod turisterhvervet.

I efg- og lærlinguddannelserne findes en uddannelsesretning inden for rejsebranchen i kontorlaget. Uddannelsen er overvejende afgrænset til rejsebu-reauernes virkefelt og tager mest sigte på udgående turisme og rejsevirksomhed. Uddannelsen finder dog også begrænset anvendelse i forhold til indgående turistvirksomhed, især i forbindelse med turistbureauerne. Tilgangen er omkring 20 - 40 elever årligt.

Inden for arbejdsmarkedsuddannelserne findes efteruddannelseskurser i turistlære, turistteknik og turistgeografi samt produktudvikling i turisterhvervet. Det er opfattelsen i udvalget, at indholdet i disse kurser ikke længere er tidssvarende. Kurserne har kun været gennemført i begrænset omfang.

I henhold til lov om fritidsundervisning er der typegodkendt et turistførerkursus som erhvervs-mæssigt kursus. Gennem undervisningen forbereder deltagerne sig til at aflægge eksamen for Turistførerkommissionen med henblik på autorisation som turistfører. Kurset har fortrinsvis vundet indpas i Københavnsområdet, hvor det søges af 40 - 50 personer om året. Herudover gennemføres lokalt kurser, der ikke tager sigte på autorisation.

Ved Handelshøjskolen i København findes et turistmestudium som en specialiseringsmulighed ved cand.-merc.-studiet. Vægten af det turistøkonomiske indhold beror i vidt omfang på den studerendes valg af specialfag, herunder turisme som hovedfag, valg af problemstillinger i sammenhæng med projektarbejde og valg af emne for kandidatafhandlingen, der kan skrives inden for fagområdet turistøkonomi. Der er hidtil kun uddannet få kandidater med dette speciale, men interessen er stigende blandt de studerende. Mens der i 70'erne uddannedes omkring 5 om året, er tallet i 80'erne steget til omkring 10, og for tiden er 20-30 kandidatstuderende ved at specialisere sig inden for turistøkonomi.

I henhold til lov om efteruddannelse er der udviklet og gennemført turistfaglige kurser med tilskud fra Undervisningsministeriet. Som eksempler kan nævnes forsøg med turistføreruddannelse ved Roskilde Universitetscenter, turistkursus ved Handelsskolen i Randers og turistuddannelse ved Varde Handelsskole. Blandt private initiativer kan nævnes kursus i eksport af den danske turistindustri ved Eksportakademiet i Ranum.

Endelig holder turisterhvervets enkelte organisationer visse interne kurser om aktuelle emner.

7. Strategi for tilrettelæggelsen af uddannelse inden for turisterhvervet

Det er i udvalgets kommissorium angivet som en forudsætning, at udvalgets forslag ikke medfører etablering af nye offentlige uddannelsesinstitutioner, og at udvalgets forslag hensigtsmæssigt og økonomisk indpasses i eksisterende uddannelsessammenhænge.

Der har i udvalget været enighed om, at den grundlæggende strategi for tilrettelæggelsen af uddannelsesforløb inden for turisterhvervet må hvile på denne dobbelte forudsætning så langt som overhovedet muligt.

Udvalget anslår, at der i dag findes omkring 1.600 virksomheder geografisk spredt over hele landet inden for den afgrænsning af turisterhvervet, som udvalget har valgt. Heraf er 80% meget små virksomheder med under 6 ansatte. Kun enkelte virksomheder har over 50 ansatte.

Efter udvalgets skøn udgør det samlede antal medarbejdere noget over 10.000, opgjort som helårsansatte. Tallet dækker over et større antal personer, idet mere end halvdelen er sæsonansatte.

Turisterhvervet har ikke for nuværende et volumen, der kan bære udviklingen af et større, selvstændigt, turistfagligt uddannelsessystem, og det er udvalgets vurdering, at der ikke på denne side af år 2000 vil blive tale om en så dramatisk ekspansion af erhvervet, som nogle prognoser har forudsagt.

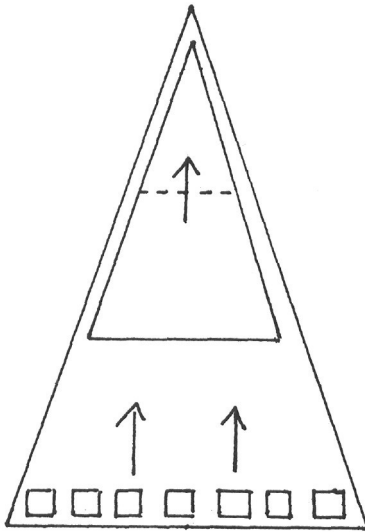
Med baggrund i udvalgets vurdering af uddannelsesbehovene er det samtidig udvalgets opfattelse, at de eksisterende og planlagte rammer og strukturer i det danske uddannelsessystem vil være hensigtsmæssige rammer også for nye uddannelser og uddannelseselementer med sigte på **turisterhvervet**.

Det er udvalgets forventning, at behovet for turistuddannelse herved vil kunne imødekommes meget langt på baggrund af erhvervets lokalisering og efterspørgsel, og udvalget har derfor ikke ønsket at udpege regionale eller nationale "turistuddannelsescentre".

Det er desuden udvalgets intention at undgå at isolere turistuddannelser som specialitet, men tværtimod søge synlighed i kendte sammenhænge og der bidrage til gensidig og **fortsat** udvikling. Efter implementeringen af de uddannelsesforslag, udvalget her lægger frem, vil egentlige serviceuddannelser være introduceret i Danmark, og der vil være et udgangspunkt også for videre uddannelsesmæssige fornyelser, der sigter bredere mod mobilitet og fleksibilitet inden for serviceerhvervene.

8. Forslag til uddannelse inden for turisterhvervet

ERHVERVET

UDDANNELSE

- 8.6 Kandidatuddannelse
- specialiseringsmuligheder
- 8.7 Supplerende videreuddannelse
- 8.8 Skræddersyede kurser (IV, L 271)

- 8.4 Merkonom
- 8.5 KVV
(**handelsakademier**)
- 8.8 Skræddersyede kurser (VTP, IV, L271)

- 8.1 Evt. etab. grundl. udd. (efg)
- 8.2 Efterudd., AMU
- 8.3 Turistførerudd.
- 8.8 Skræddersyede kurser (VTP, IV, L 271)

Udvalget har søgt at relatere de forskellige arbejds- og funktionsniveauer i turisterhvervet og den enkelte virksomhed til de forskellige niveauer i uddannelsessystemet (jf. i øvrigt bilag 11).

Denne betragtning afspejler ikke en opfattelse af formelle, nødvendige og snævre sammenhænge, men den har været praktisk for udvalget som udgangspunkt for arbejdet med at tilvejebringe **uddannelsesfor-**slag, der kan understøtte turisterhvervet.

Udvalget er gået ud fra tre niveauer i erhvervet: et topniveau, et mellemniveau og et grundniveau - svarende til leder-, mellemlider- og medarbejder-niveau. Pilene betegner opstigning i forbindelse med intern rekruttering. Kun i de største turistvirksomheder findes denne struktur fuldt gennemført i dag. I de mange små virksomheder betragtes top- og mellemniveau under ét.

I relation hertil har udvalget set uddannelsessystemets kandidatuddannelser, kortvarige videreuddannelser og grundlæggende faglige uddannelser.

Udvalgets forslag, der følger nedenfor, er udformet på denne baggrund.

8.1 Overvejelser om grundlæggende faglig uddannelse rettet mod turisterhvervet

Som det er fremgået, har udvalget ikke fundet, at der på nuværende tidspunkt er grundlag for at tage initiativ til en faglig grunduddannelse rettet mod turisterhvervet.

Hensigten med en sådan uddannelse (efg- og/eller lærlingeuddannelse) måtte i givet fald være at etablere en uddannelsesvej til rekruttering af medarbejdere til turisterhvervet.

Det er imidlertid udvalgets forventning, at en stabil udvikling af erhvervet, blandt andet understøttet af gennemførelsen af de forslag, udvalget har stillet, på længere sigt vil kunne skabe baggrund og behov for at åbne en rekrutteringskanal direkte fra de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Turisterhvervets organisationer vil opmærksomt følge udviklingen med henblik herpå, idet der netop ad denne vej ville kunne opnås et væsentligt bidrag til erhvervets professionalisering.

8.2 Forslag om arbejdsmarkedsuddannelser inden for turisterhvervet

Udvalget har kontaktet Direktoratet for Arbejdsmarkedsuddannelserne, AMU-direktoratet, og har drøftet arbejdsmarkedsuddannelsernes opgaver i forhold til turisterhvervet.

Som det er fremgået, finder udvalget, at den store gruppe af medarbejdere i udførende funktioner har behov for en bred ajourføring af kvalifikationerne og for en styrkelse af den enkeltes professionalisme inden for et afgrænset felt.

Udvalget har set det som en vanskelighed i denne sammenhæng, at de fleste af disse medarbejdere er sæsonansatte. De sæsonansattes motivation for at opnå den ønskelige professionalisme vil derfor naturligt bero på ansættelsens økonomiske betydning for den enkelte i forhold til eventuel anden beskæftigelse. Effekten af en uddannelsesindsats vil være tilsvarende begrænset.

Drøftelsen med AMU-direktoratet har givet udvalget den opfattelse, at arbejdsmarkedsuddannelserne vil kunne bidrage på en hensigtsmæssig måde til den ønskede kvalificering, idet disse uddannelser er indrettet på en sådan måde, at de også kan tilgodese periodisk eller sæsonbetonet beskæftigelse.

Endvidere er arbejdsmarkedsuddannelsernes generelle formål at vedligeholde, udbygge og forbedre kvalifikationer hos blandt andre ufaglærte i overensstemmelse med arbejdsmarkedets behov og at afhjælpe omstillings- og tilpasningsproblemer på arbejdsmarkedet i øvrigt.

Udvalget anbefaler på den baggrund, at det henstilles til Arbejdsministeriet, herunder AMU-direktoratet, at tilrettelægge nye arbejdsmarkedsuddannelser i samarbejde med turisterhvervets interessenter, idet det er udvalgets opfattelse, at de nuværende tilbud ikke lever op til erhvervets behov.

8.3 Forslag til uddannelse af turistførere

Behov

Udvalget har haft drøftelser med Turistførerforeningen, der har tilkendegivet, at den eksisterende uddannelsesordning inden for rammerne af lov om fritidsundervisning ikke er tilfredsstillende. Foreningen lægger blandt andet vægt på, at en øget professionalisme bør have baggrund i og sammenhæng med de erhvervsrettede uddannelser.

Foreningen har endvidere peget på et behov for efteruddannelse med henblik på faglig opdatering af turistførerne.

Udvalget deler foreningens opfattelse, men må samtidig vurdere, at der indtil videre kun vil være et periodisk og meget begrænset behov for nye **turistførere**, og da fortrinsvis inden for mere sjældne fremmedsprog.

Udvalget anser det samtidig for væsentligt, at der er kvalificerede turistførere til rådighed for erhvervet og har derfor overvejet, hvorledes erhvervets efterspørgsel kan blive styrende for uddannelsen af turistførere.

Nedenfor anføres nogle alternativer. Det er forudsat, at de fornødne fremmedsproglige kvalifikationer forud eller sideløbende er erhvervet på anden måde.

Udvalget har ikke hermed taget stilling til den eksisterende eksamens- og autorisationsordning for turistførere, der administreres af en turistførerkommission under Danmarks Turistråd.

Formål

Formålet med uddannelse af turistførere bør være at kvalificere til at formidle information om Danmark og danske turistprodukter.

Adgangsveje

Der bør ikke være formaliserede krav for adgang til uddannelsen.

Struktur

ALTERNATIV I

Uddannelsen kan tænkes tilrettelagt i henhold til lov om efteruddannelse med et omfang af ca. 200 undervisningstimer.

Efter loven kan undervisningsministeriet yde tilskud til deltagerne til delvis dækning af kursusudgifterne under visse nærmere forudsætninger, herunder blandt andet at deltagerne normalt er fyldt 25 år, og at uddannelsen er tilrettelagt i samarbejde med det lokale erhvervsliv.

Dette indebærer, at turisterhvervet - dets organisationer og virksomheder - må medvirke til tilrettelæggelse, etablering og finansiering af uddannelsen på baggrund af erhvervets løbende behov for turistførere.

ALTERNATIV II

Som anden mulighed kan tænkes en ordning med større vægt på selvstændig forberedelse suppleret med et støttekursus på fx 50 timer.,

Det ligger i ordningen, at deltagerne på egen hånd forbereder sig til at aflægge eksamen på grundlag af oplysninger om eksamenskrav og pensum. Som led i forberedelsen, fx i perioden op mod eksamen, tilbydes et støttekursus til uddybning og afklaring udvalgte emner.

Støttekursus tænkes tilrettelagt i henhold til lov om efteruddannelse, jf. alternativ I.

Det må bemærkes, at der hverken med alternativ I eller II er taget stilling til et ønske fra Turistførerforeningen om at knytte bedre sammenhæng mellem undervisning og eksamen, idet udvalget som nævnt ikke har taget stilling til den eksisterende eksamens- og autorisationsordning.

ALTERNATIV III

Såfremt sigtet med uddannelse af turistførere udvides, dvs. ud over den eksisterende eksamens- og autorisationsordning, som navnlig har aktualitet i Københavnsområdet, vil der i overvejelserne kunne inddrages en bredere målgruppe. Udvalget er således bekendt med, at der forskellige steder i landet er behov for at uddanne turistførere med sigte på opgaver i lokalområdet.

Med dette som baggrund kunne uddannelse af **turist-**førere tænkes etableret som uddannelse med delvis brugerbetaling under en eventuel ny lovgivning om erhvervsrettet voksenuddannelse, som udvalget er orienteret om. Det vil i loven formentlig være en forudsætning, at der tilknyttes en eksamen, som afholdes af pågældende uddannelsesinstitution, og at der til eksamen tillige er adgang for privatister. Med hensyn til uddannelsens indhold bør der være mulighed for lokal tilpasning inden for visse rammer

ALTERNATIV IV

Under forudsætning af det bredere sigte og den bredere målgruppe, som er nævnt foran under alternativ III, vil det eventuelt kunne overvejes, om fjernundervisning vil kunne være hensigtsmæssig og rentabel, muligvis i kombination med alternativ III.

Udvalget er bekendt med, at der under lov om efteruddannelse er givet bevilling til udvikling af turistføreruddannelse som fjernundervisning med regionalt sigte. Erfaringerne herfra bør indgå i de videre overvejelser, eventuelt med henblik på at inddrage fjernundervisning i kombination med anden undervisningstilrettelæggelse.

Udvalget finder, at de videre overvejelser særligt bør knyttes til alternativ III. Som det fremgår, vil dette kunne berøre den eksisterende eksamens- og autorisationsordning.

Mål og indhold

Gennem uddannelsen bør deltagerne tilegne sig:

- a. Stor almenviden om dansk historie, topografi, kultur, samfundsforhold m.m.
- b. Omfattende specialistviden om de danske turistprodukter, dvs. seværdigheder, aktiviteter, indkvartering, transport, bespisning m.v.
- c. En veludviklet kommunikationsevne, dvs. evne til at kunne formidle information på en korrekt og engagerende måde.
- d. En generelt positiv serviceindstilling.

8.4 Forslag om merkonomuddannelse inden for turisme

Behov

Inden for de fleste af erhvervets brancher er der et stærkt behov for at styrke kvalifikationerne hos leder-/mellemlidergruppen, jf. foran. Der er i den

forbindelse grund til at fremhæve, at der kun er få store virksomheder i erhvervet. Uddannelsesindsatsen bør derfor rettes mod ledende, styrende, koordinerende og planlæggende funktioner i små og til dels mellemstore turistvirksomheder.

Der er endvidere i de fleste brancher et rekrutteringsbehov til disse arbejdsfunktioner, som har voksende betydning og omfang i virksomhederne. Behovet ønskes dækket især ved intern opstigning.

På den baggrund er det udvalgets forslag, at der etableres en samlet merkonomuddannelse (linje, speciale) indenfor turisme. Merkonomuddannelsen anses for særligt velegnet, fordi denne uddannelses sigte og tilrettelæggelse netop tilgodeser de nævnte behov.

Formål

Formålet med en merkonomuddannelse inden for turisme vil være at kvalificere til at varetage ledende, styrende, koordinerende og planlæggende funktioner i turistvirksomheder. Fastlæggelsen af konkrete formål for de enkelte merkonomkursus må tage udgangspunkt heri.

Adgangsveje

Der skal være adgang til uddannelsen for personer, som

- varetager de nævnte brede funktioner i turisterhvervet og ønsker at kvalificere sig bedre til det, eller

- har til hensigt at kvalificere sig med henblik på opstigning til de nævnte funktioner, eller
- for tiden er beskæftiget i andet (service)erhverv, men ønsker at kvalificere sig med henblik på overgang til de nævnte funktioner i turisterhvervet.

Disse krav til adgangsveje opfyldes af de generelle optagelsesbetingelser ved merkonomuddannelsen. Det forudsættes her, at deltagerne enten har en faglig uddannelse eller har mindst 2 års relevant erhvervserfaring.

Struktur

Det vil være hensigtsmæssigt og i overensstemmelse med behovene, at uddannelsens struktur følger den opbygning, der er almindelig inden for merkonomkursus. Linje- eller specialefagene bør være rettet mod dels servicevirksomhed i almindelighed og dels turistvirksomhed i særdeleshed.

Uddannelsen foreslås opbygget af følgende 6 kurser à 60 timer:

Fællesfag

Virksomhedsøkonomi
Virksomhedsorganisation
Ledelse og samarbejde

Specialefag

Markedsføring I
Produktudvikling i turistvirksomhed
Turistservice

De tre fællesfag findes i forvejen i merkonomystemet, hvor de indgår i næsten alle uddannelseslinjer.

Specialefaget Markedsføring I findes i dag ved merkonomkursus som specialefag i markedsføringslinjen og linjen i butiksledelse.

Der bør være mulighed for, at de to nye **specialefag**, Produktudvikling i turistvirksomhed og Turist-service, kan afvikles i ret komprimerede forløb, eventuelt i forbindelse med internat.

Mål og indhold

Merkonomuddannelsen inden for turisme skal navnlig kvalificere deltagerne til at planlægge og gennemføre markedsføring, produktudvikling og informationsservice. Desuden skal uddannelsen styrke deltagerens baggrund for at styre virksomhedens økonomi og for at varetage interne og eksterne ledelses- og samarbejdsopgaver.

Mens fællesfagene og specialefaget Markedsføring I vil bidrage hertil med det eksisterende indhold, foreslås de to nye specialefag tilrettelagt blandt andet med følgende indhold:

Produktudvikling i turistvirksomhed. Herunder produktkendskabsstudier, markeds-kendskab og markedsanalyse, behovsvurdering, kreativitet, projektstyring.

Turistservice. Herunder informationsstyring, informationservice, arrangementsservice, interkulturel kommunikation.

8.5 Forslag om korte videregående uddannelser inden for turisme

Behov

Som nævnt er der i dele af turisterhvervet et rekrutteringsbehov til mellemniveauet i virksomhederne. Behovet ønskes dækket fortrinsvis ved intern opstigning, jf. foran, men i mindre omfang tillige ved tilgang direkte ad hensigtsmæssige uddannelsesveje.

Udvalget anbefaler på den baggrund, at der etableres korte videregående uddannelser inden for turisme med henblik på at åbne rekrutteringsveje for unge, som er bevidste i deres valg, og som for turisterhvervet kan betyde tilførsel af nye kræfter og impulser.

Uddannelseskapaciteten må løbende tilpasses de aktuelle rekrutteringsbehov og så vidt muligt lokaliseres efter behovene.

Udvalget finder, at et eller flere "turistakademier", tilrettelagt inden for rammerne af Undervisningsministeriets bekendtgørelse om korte videregående uddannelser på handelsskolerne, hensigtsmæssigt vil kunne opfylde behovet for rekrutteringsuddannelse til mellemniveauet.

Uddannelser af denne art etableres efter godkendelse i Undervisningsministeriet, Direktoratet for Erhvervsuddannelserne, af forslag, der er tilvejebragt af en eller flere handelsskoler i samarbejde med arbejdsmarkedets parter og andre interessenter - ofte med et lokalt udgangspunkt.

Udvalget er bekendt med, at direktoratet i november 1988 har godkendt en kort videregående uddannelse inden for turisme ved handelsskolerne i Randers og Rønne. Udvalget anser dette for et første skridt, og erhvervets interessenter vil opmærksomt følge den videre udvikling.

I det følgende angives kun overordnede og generelle anbefalinger, som måtte kunne tjene til støtte for overvejelser blandt interessenterne om eventuelle nye initiativer.

Formål

Formålet bør være at kvalificere de studerende til selvstændigt at varetage kommercielle og administrative funktioner inden for turisterhvervet. Formålet med den enkelte videregående uddannelse vil kunne konkretiseres og **afgrænses** nærmere.

Adgangsveje

Der bør være adgang for personer, som

- har bestået højere handelsseksamen, eller
- har gennemført en efg- eller lærlinguddannelse inden for handels- og kontorområdet, eller
- har anden baggrund, som skønnes relevant og kvalificerende, herunder fx praktisk erfaring fra turisterhvervet.

Disse krav kan tilgodeses inden for de generelle optagelsesbetingelser, der gælder for de korte videregående uddannelser på handelsskolerne (såkaldte "handelsakademier").

Struktur

Uddannelsernes varighed bør næppe overstige 2 år, idet hensynet til såvel de unge som erhvervet taler for korte veje og hurtig effekt af indsatsen.

Uddannelserne tilrettelægges som vekseluddannelse, således at omkring halvdelen af tiden er praktisk uddannelse i en turistvirksomhed, og halvdelen er undervisning, der knytter teori til praksis. Også herved opnås tidligt i forløbet en effekt for både virksomhed og studerende.

Mål og indhold

De nærmere overvejelser om mål og indhold må bero på det lokale udgangspunkt for uddannelsesinitiativet.

Efter udvalgets opfattelse er der dog grund til særligt at være opmærksom på følgende faglige aspekter :

Turisterhvervet arbejder tværfagligt, problem- og procesorienteret.

Turisterhvervet arbejder på tværs af kulturer og sprog.

Produktudvikling og markedsføring er væsentlige forudsætninger for erhvervets videre udvikling.

Informationsservice er en betydningsfuld del af næsten enhver form for turistvirksomhed. Samarbejde med andre virksomheder inden for turist-erhvervet samt eksternt arbejde i øvrigt er forudsætninger for det samlede turistprodukt.

8.6 Forslag vedrørende specialisering inden for turisme i forbindelse med kandidatuddannelse

Behov

Den videre udvikling i turisterhvervet vil have meget forskellige udgangspunkter, som vil kunne være vanskelige at overskue for mange små virksomheder. Det er derfor af betydning på længere sigt, at der blandt andet i større virksomheder og i forbindelse med relevant forskning på området skabes overblik over udviklingen og dens muligheder for det danske turisterhverv på baggrund af et grundigt metodisk og analytisk arbejde.

Det er udvalgets opfattelse, at navnlig større turistvirksomheder vil have behov for at knytte ledere med turistfaglig baggrund på kandidatniveau til sig med henblik på en forstærket konkurrenceevneforbedrende indsats. En sådan indsats vil tillige kunne få afsmittende effekt for mange små virksomheder.

Det er udvalgets vurdering, at virksomhedernes behov for ledere med en turistfaglig baggrund på kandidatniveau indtil videre vil være af behersket omfang, men dog større end hidtil og formentlig stigende i takt med den udvikling af erhvervet, som blandt andet disse virksomheder selv vil være med til at generere.

Behovet vil efter udvalgets opfattelse ikke kunne bære selvstændige kandidatuddannelser, men bør dækkes ved specialiseringsmuligheder i eksisterende uddannelser.

Udvalget anbefaler på den baggrund, at specialiseringsmuligheden inden for turisme i forbindelse med cand.mere.-uddannelsen ved Handelshøjskolen i København opretholdes og udvikles.

Udvalget er bekendt med, at der ved Roskilde Universitetscenter og Aarhus Universitet er ønsker og overvejelser om at inddrage turisme som en specialiseringsmulighed på kandidatniveau. Udvalget finder, at en udvikling af denne art vil kunne bidrage til at imødekomme behovet for at knytte turisme til tværkulturelle og naturvidenskabelige sammenhænge.

Udvalget anbefaler, at udviklingen stimuleres ved programbevillinger til relevant forskning inden for turistområdet.

Formål

Formålet med specialisering inden for turisme på kandidatniveau bør generelt være at give kandidaterne betydelig indsigt i turismens nationale og internationale problemstillinger og evne til problemløsning på et solidt teoretisk og metodisk fundament.

Adgangsveje og struktur

Det følger af det foregående, at specialemulighederne må indpasses i sammenhæng med de adgangsveje og uddannelsesstrukturer, der normalt er gældende ved de nævnte kandidatuddannelser.

Mål og indhold

En specialisering inden for turisme skal give kandidaterne teoretisk baggrund for at varetage strategisk ledelse og overordnet planlægning i navnlig større turistvirksomheder.

De nærmere overvejelser om uddannelsens indhold bør tage udgangspunkt i følgende faglige aspekter:

Turisterhvervet arbejder tværfagligt, problem- og procesorienteret.

Turisterhvervet arbejder på tværs af kulturer og sprog.

Produktudvikling og markedsføring er væsentlige forudsætninger for erhvervets videre udvikling.

Informationsservice er en betydningsfuld del af næsten enhver form for turistvirksomhed.

Samarbejde med andre virksomheder inden for turisterhvervet samt eksternt arbejde i øvrigt er forudsætninger for det samlede turistprodukt.

8.7 Forslag om supplerende videreuddannelse inden for turisme

Efter udvalgets opfattelse er der blandt ledere af navnlig mellemstore og store turistvirksomheder et vist behov for supplerende videreuddannelse, der tager sigte på virksomhedens udvikling og overordnede ledelse.

I det omfang der opbygges viden inden for turisme i forbindelse med kandidatuddannelse, jf. forslag 8.6, bør relevante uddannelseselementer tillige tilrettelægges som åbent universitet med henblik på, at såvel turisterhvervets ledere som en bredere kreds hurtigt kan få direkte adgang til denne viden.

Det følger heraf, at optagelsesbetingelserne bør være meget fleksible i sammenligning med de almindelige betingelser for adgang til kandidatuddannelse.

8.8 Forslag om skræddersyede kurser

Det løbende behov for branche- og virksomhedsspecifik efteruddannelse af forskellige personalegrupper vil efter udvalgets opfattelse kunne imødekommes ved "skræddersyede" kurser, der afvikles af turisterhvervets organisationer og virksomheder, eventuelt som indtægtsdækket virksomhed på en offentlig uddannelsesinstitution, eller med offentligt tilskud i henhold til lov om efteruddannelse.

Introduktionskurser for nye medarbejder uden brancheindsigt vil kunne indgå i denne sammenhæng.

I en opbygningsfase vil det være af betydning, at der tilrettelægges en kerne af genkendelige kurser, som har umiddelbar appel til brancher, virksomheder og personalegrupper. Ud fra denne kerne vil kursusvirksomheden kunne differentieres og udvikles videre i sammenhæng med den voksende interesse og efterspørgsel, som må forventes.

Som det er fremgået, er turisterhvervet et landsdækkende erhverv med betydelig geografisk spredning af virksomhederne, og kursusgennemførelsen bør derfor foregå rundt omkring i landet i tilknytning til erhvervets lokalisering og efterspørgsel.

Det er opfattelsen i udvalget, at initiativet til en udvikling af denne art bør tages i et samarbejde mellem organisationerne inden for turisterhvervet. En samlande indsats vil være nødvendig, ikke alene for etableringen af relevante kursustilbud, men også for det interesseskabende informationsarbejde over for personer og virksomheder, som må knytte sig hertil.

8.9 Bemærkninger vedrørende opfyldelse af uddannelsesbehovene i øvrigt Tilvalgsfag

Det er udvalgets opfattelse, at udviklingen i serviceerhvervene vil gøre det nødvendigt at rette større opmærksomhed mod service som fag i flere uddannelsessammenhænge.

Det bør overvejes at etablere tilvalgsfag i de erhvervsrettede ungdomsuddannelser på handelsskoler og tekniske skoler, der tager sigte på denne udvikling, gerne med særligt henblik på turisme og gerne som lokale tilvalgsmuligheder, der tager udgangspunkt i turisterhvervets og andre serviceerhvervs struktur og behov i lokalområdet.

Enkeltfag

Med de nuværende og planlagte enkeltfagsordninger ser udvalget store muligheder for, at turisterhvervets medarbejdere lokalt kan supplere og udbygge deres kvalifikationer.

Udvalget finder således, at navnlig behovet for uddannelse i fremmede sprog vil kunne imødekommes meget langt på denne måde, og udvalget har derfor ikke stillet særlige forslag om sproguddannelse.

9. Det videre forløb

Det er udvalgets håb, at denne betænkning vil kunne danne grundlag for et videre arbejde med at tilrettelægge de nye uddannelsesmuligheder, der foran er peget på.

Udvalget har indpasset sine forslag i eksisterende uddannelsessammenhænge, jf. kommissoriet, og det er udvalgets forventning, at forslagene kan prioriteres og gennemføres inden for gældende rammer. Forslagene udgør en vifte, der retter sig mod turist erhvervets differentierede uddannelsesbehov og inddrager forskellige dele af det danske uddannelsessystem.

Turisterhvervet har en klar interesse i at deltage i det videre arbejde, og det er udvalgets opfattelse, at der vil være brug for, at virksomhederne og organisationerne inden for turisterhvervet indgår aktivt i det videre forløb.

Det bliver nødvendigt, at der i forbindelse med de kommende opgaver smidigt kan etableres hensigtsmæssige samarbejdsrelationer såvel internt i erhvervet som udadtil fra erhvervet til Undervisningsministeriet og andre samarbejdsparter.

I udvalget er det derfor opfattelsen, at turisterhvervets interessenter på eget initiativ bør skabe et fælles forum, som kan være både udgangspunkt og centrum for et mangesidet samarbejde om uddannelse.

Som nævnt er uddannelsesopgaven særligt påtrængende i tilknytning til mellemlidergruppen, og udvalget anbefaler derfor, at indsatsen indledes med et videre arbejde med de forslag, der tager sigte herpå.

KOMMISSORIUM FOR UDARBEJDELSE AF FUNKTIONSANALYSE

FORMÅL

At beskrive og analysere de for udvalget relevante forretnings- og funktionsområder inden for turist-erhvervet med henblik på udvikling af et sammenhængende system af erhvervsuddannelser.

At tilvejebringe et grundlag for en efterfølgende systematisk behovsanalyse.

METODE OG INDHOLD

Funktionsanalysen skal på baggrund af selektive og repræsentative interviews med relevante erhvervs- og organisationsfolk give:

- a. En overordnet og summarisk beskrivelse af de udvalgte branchers forretnings- og funktionsområder.
- b. En summarisk beskrivelse af de enkelte virksomhedstypers forretnings- og funktionsområder.
- c. En detaljeret beskrivelse af de enkelte jobfunktioner.

AFGRÆNSNING

Funktionsanalysen er afgrænset til følgende områder:

Indkvartering

- a) Camping
- b) Vandrerhjem
- c) Feriehusudlejere

Service (information, planlægning, administration)

- a) Turistbureauer
- b) Offentlige turistorganisationer
- c) Turistførere

Salg og distribution

- a) Rejsebureauer
(indenlandsk/incoming)
- b) Turistoperatører
(busoperatører)
(indenlandsk/incoming)

Attraktioner og oplevelser

- a) Seværdigheder
- b) Forlystelser
- c) Aktiviteter

KRAVSSPECIFIKATION

Funktionsanalysen skal ved sin præsentation for udvalget være disponeret i to dele, en beskrivende del (A) og en analytisk del (B), hvor

A. Den beskrivende del

- * en summarisk beskrivelse af branchefunktioner
- * en summarisk beskrivelse af virksomhedsfunktioner
- * en detaljeret beskrivelse af jobfunktioner skal disponeres ved anvendelse af følgende systematik:
 1. Basisfunktioner
 2. Servicefunktioner
 3. Managementfunktioner
 4. Samarbejdsfunktioner (se bilag)

B. Den analytiske del

- * skal på tværs af branche-, virksomheds- og jobfunktioner identificere **primært sammenfald** men også forskelle i funktioner. Hovedvægten skal lægges på service- og management-funktionerne ,
- * skal i den udstrækning, det er muligt, beskrive og vurdere fremtidige, sandsynlige struktur- og funktionsændringer i de udvalgte områder af turisterhvervet.

Analysen skal præsenteres på en sådan måde, at det er muligt umiddelbart at anvende analysen som grundlag for en systematisk og **funktionsrelateret** behovsanalyse.

BASISFUNKTION

Turisterhvervet er karakteristisk ved, at det ikke er defineret ud fra de serviceydelser, erhvervet producerer, men er defineret ud fra den **konsument-**gruppe, turisterne, der forbruger serviceydelserne. Eftersom turisterne søger tilfredsstillet næsten alle menneskelige behov, består turisterhvervet af en række brancher, der producerer vidt forskellige **basisfunktioner** (transport, indkvartering, bespisning, informationsservice, salg/booking osv.). Karakteren af (og formentlig uddannelsen til) disse basisfunktioner er ofte af så branchespecifik karakter, at de ikke har en direkte nytte- eller interesseværdi for andre brancher i erhvervet.

Basisfunktionen er karakteristisk ved at være relateret til selve produktionen af serviceydelser. Basisfunktionen er karakteristisk ved ikke nødvendigvis at ske i direkte interaktion med forbrugeren.

SERVICEFUNKTION

Fælles for turisterhvervets brancher er, at de ved deres funktion på et givet tidspunkt betjener turisten med en given serviceydelse.

Servicefunktionen er karakteristisk ved at være relateret til selve leverancen og forbruget af serviceydelser. Servicefunktionen er karakteristisk ved at ske i direkte interaktion med forbrugeren. Karakteren af (og formentlig uddannelsen til) servicefunktionen er af så almen karakter, at den har fælles nytte- og interesseværdi for alle brancher i erhvervet.

MANAGEMENTFUNKTION

Management-funktionen er relateret til produktudviklingen, ledelsen og markedsføringen af serviceydelsen. Fælles for alle brancherne i turisterhvervet er, at de skal udvikles, markedsføres, distribueres og administreres. Management-funktionen (og formentlig uddannelsen til denne funktion) er af så almen karakter, at den har fælles relevans for hele erhvervet.

SAMARBEJDSFUNKTION

Fælles for alle brancherne er, at deres serviceydelser som oftest er indbyrdes relaterede og afhængige (produktmix). Dette fælles interesse- og afhængighedsforhold nødvendiggør viden og forståelse de enkelte brancher imellem. Samarbejdsfunktionen er relateret til produktion, leverance og ledelse i andre brancher, idet det er en forudsætning for produktion, leverance og ledelse i andre brancher, idet det er en forudsætning for produktion, leverance og ledelse i egen branche, at der er en direkte interaktion med andre branchers funktioner.

KOMMISSORIUM FOR UDARBEJDELSE AF BEHOVSANALYSEFORMÅL

At afdække det kvalitative og kvantitative behov for uddannelse inden for turisterhvervet.

Analysen skal afdække dels det nuværende behov for uddannelse, dels vurdere behovet i forhold til udviklingstendenser inden for erhvervet.

INDHOLD

Behovsanalysen skal disponeres i tre dele:

1. En analyse af det kvalitative behov for uddannelse i de enkelte brancher.
2. En analyse af det kvantitative behov uddannelse i de enkelte brancher.
3. En sammenfattende analyse af det samlede kvalitative og kvantitative behov for uddannelse i turisterhvervet, herunder en vurdering i forhold til udviklingstendenser inden for erhvervet.

AFGRÆNSNING

Behovsanalysen er afgrænset til følgende brancherområder:

- Indkvartering: a) Camping
b) Vandrerhjem
c) Feriehusudlejere

Service: a) Turistbureauer
b) Offentlige turistorganisatio-
ner
c) Turistførere.

Salg og di-
stribution: a) Rejsebureauer (indenlandsk/
incoming)
b) Turoperatører (busoperatører,
indenlandsk/incoming)

Attraktioner og
oplevelse: a) Seværdigheder
b) Forlystelser
c) Aktiviteter

METODE

Behovsanalysen skal udarbejdes på baggrund af selektive og repræsentative interviews med relevante erhvervs- og organisationsfolk.

KRAVSPECIFIKATION

Hovedvægten i behovsanalysen skal lægges på den kvalitative behovsanalyse.

I Den kvalitative analyse skal disponeres i 4 delanalyser.

1. Fordeling af arbejdsfunktioner på medarbejderkategorier og væsentlighedsvurdering:

En systematisk analyse af de nævnte branchers arbejdsfunktioner relateret til:

a) Ledelsesniveau

- b) Mellemløsningsniveau
- c) Medarbejderniveau.

De enkelte arbejdsfunktioner skal i analysen vægtes efter deres væsentlighed. Indikatorer for væsentlighed er dels tidsforbruget for den pågældende arbejdsfunktion, dels subjektive vurderinger af funktionens betydning for den samlede virksomhed.

Analysen skal indeholde en vurdering af fremtidige ændringer og udviklingstendenser.

2. Det eksisterende kvalifikationsniveau og væsentlige kvalifikationsbehov.

Vurdering af det eksisterende kvalifikationsniveau inden for de enkelte medarbejderkategorier på baggrund af en beskrivelse af de forskellige medarbejderkategoriers uddannelsesmæssige og erhvervmæssige baggrund.

En systematisk analyse og vurdering af væsentlige kvalifikationsbehov på:

- a. Ledelsesniveau
- b. Mellemløsningsniveau
- c. Medarbejderniveau.

Det nuværende kvalifikationsniveau vurderes i forhold til :

- i) optimal opgaveløsning/varetagelse af væsentlige funktioner i dag.

ii) opgaver, der (ideelt set) burde løses i dag

iii) den forventede udvikling af arbejdsopgaverne.

3. Vurdering af uddannelsesbehovet.

En systematisk analyse af de kvalitative uddannelsesbehov, der for hver af brancherne kan konstateres på:

- a. Ledelsesniveau
- b. Mellemløsniveau
- c. Medarbejderniveau.

Der indgår:

- vurdering af hvilke kvalifikationsbehov inden for de enkelte medarbejderkategorier, der kun kan imødekommes gennem uddannelse (efter- og videreuddannelse af eksisterende medarbejderkategorier)
- vurdering af uddannelsesbehovet for fremtidige (nye) medarbejdere (grund- og videreuddannelse).

Analysen skal inddrage en vurdering af den fremtidige udvikling i uddannelsesbehovet.

4. Tværgående analyse.

En tværgående systematisk analyse af primært sammenfald men også forskelle i branchernes kva-

-5-

litative uddannelsesbehov på:

- a. Ledelsesniveau
- b. Mellemløsniveau
- c. Medarbejderniveau.

II Den kvantitative analyse skal disponeres i tre dele:

1. En omtrentlig opgørelse over antallet af virksomheder i de enkelte brancher fordelt på

- virksomhedsstørrelse (antal beskæftigede)
- virksomhedernes geografiske placering.

2. Et kvalificeret skøn over antallet af medarbejdere inden for hver af brancherne fordelt på:

- a. Ledelsesniveau
- b. Mellemløsniveau
- c. Medarbejderniveau

samt eventuelt på medarbejderkategorier inden for hvert niveau.

Derudover et skøn over det fremtidige rekrutteringsbehov i de enkelte brancher.

3. En tværgående vurdering af sammenfald i

branchernes kvantitative uddannelsesbehov

på:

- a. Ledelsesniveau
- b. Mellemløsniveau
- c. Medarbejderniveau.

Beskrivelse af de 13 arbejdsfunktioner;

Forberedelse og planlægning af produktudvikling.

Det handler om virksomhedens produktudvikling. Centrale arbejdsfunktioner er den faglige ajourføring, produktkendskabsstudier, markeds- og behovsanalyser-/vurderinger, konkret planlægning af aktiviteter og arrangementer/ beskrivelser af produktet samt inddragelse af specialister. Forberedelse og planlægning af produktudviklinger er således en meget bred arbejdsfunktion med kreativitet som nøgleordet.

Planlægning af markedsføringen. Denne arbejdsfunktion indeholder en række funktioner, der alle kan henføres til første skridt i markedsføringen af virksomhedens produkt(er).

Af vigtige nøglefunktioner kan nævnes fastlæggelse af målgrupper, priser og produktsortiment, markedsføringens finansiering.

Forberedelse af markedsføringen. Denne del af markedsføringen indeholder den konkrete udarbejdelse og produktion af især skriftligt markedsføringsmateriale som f.eks. brochurer, reklamer, annoncer, kataloger og produktmanualer.

Gennemførelse af markedsføringen. Efter planlægning og forberedelse af markedsføringen skal denne gennemføres. Det kan indeholde en lang række metoder/teknikker som f.eks. PR, direct mail, anden

form for distribution af materiale, deltagelse i messer, udstillinger og workshops og opsøgende salg. Gennemførelsen indebærer ofte fremmedsproglig kommunikation. Endelig hører selve koordinationen af markedsføringsaktiviteterne ind under denne arbejdsfunktion.

Planlægning og forberedelse af informationsservice.

En arbejdsfunktion, hvor informationsmanagement er et nøgleord. Indholdet vil typisk være indsamling og lagring af turistinformation samt udarbejdelse af f.eks. produktbeskrivelser, turbeskrivelser og begivenhedslistor.

Gennemførelse af informationsservice. Her er der tale om den direkte kontakt med kunden. Under arbejdsfunktionen hører alle former for informationsservice (bl.a. fremmedsproglig), konsulent-service og arrangementsservice. Desuden omfatter arbejdsfunktionen skoletjeneste, film- og videosservice, handicapservice, førstehjælpsservice, opsyn/-kontrol, medlems-service og gæstepleje/gæsteservice.

Gennemførelse af salg. Som arbejdsfunktion indeholder gennemførelse af salg kundekontakt, fremmedsproglig salgsarbejde, alle former for booking, udarbejdelse og forhandling af salgskontrakter, kunderegistrering/afregning samt gennemførelse af diverse salg som f.eks. ind/udlejning, billetsalg, valutasalg, salg af mad samt kioskvarer.

Administration. En bred arbejdsfunktion, der dækker personaleadministration, sekretæropgaver, sæsonplanlægning, reklamationer, erhvervsjura, samarbejdsaftaler samt samarbejde/forhandling med offentlige myndigheder.

Økonomi. Denne arbejdsfunktion indeholder budget, budgetkontrol, regnskab, regnskabsvurdering, statistik, fakturering (også vouchers), ansøgninger om tilskud til egne virksomhed/organisation, regnskabservice (f.eks. ved kongresser) samt fremtidig investeringsstrategi.

Samarbejdsrelationer. Denne arbejdsfunktion indeholder de arbejdsopgaver, der er i forbindelse med samarbejdet til andre virksomheder inden for turisterhvervet lokalt, regionalt, nationalt og internationalt. Et samarbejde, der handler om produktudvikling, produktinformation, markedsføring, booking og salg.

Eksternt arbejde. En arbejdsfunktion, der indeholder en række udadvendte arbejdsopgaver herunder ledelses- bestyrelses- og organisationsarbejde udenfor virksomheden, politisk arbejde, lobbyvirksomhed, tillidshverv, deltagelse i offentlig planlægning, foredragsvirksomhed og undervisning.

Problemløsning. Kontakten med virksomhedens kunder (turister) medfører en række situationer, hvor evnen til at læse problemer samt finde samarbejds-muligheder er vigtig. Der er tale om en arbejdsfunktion, hvor den bagved liggende menneskelige indsigt er det centrale. Kundepsykologi, forståelse og indsigt i egen og fremmede kulturer er nøgleord i denne arbejdsfunktion.

Etablering, drift og vedligeholdelse af fysiske faciliteter. Herunder hører alle de daglige arbejdsopgaver, der kan relateres til virksomhedens fysiske rammer som bl.a. projektering, design, opbygning, vedligeholdelse o.lign. af fysiske faciliteter (herunder seværdighedsprodukter).

Uddannelsesbaggrund for undersøgelsens deltagere. Fordelt på leder-, mellemlider- og medarbejderniveau. Opgjort i procent.

	Leder	Mellemlider	Medarbejder
	a		
<u>Skoleuddannelse</u>			
1. Folkeskole	4	6	35
2. Mellemskole-, prælimi- nær- og realeksamen	62	59	30
3. HF/Studentereksamen	34	35	35
4. Iait	100	100	100
<u>Yderligere uddannelse</u>			
1. Specialarbejderskole	3	0	4
2. Husholdnings/Landbrugs- skole	5	0	8
3. Handelsskole	24	33	38
4. Faglært	24	37	19
5. Seminarium, Teknikum, Social Højskole o.lign.	14	6	12
6. Højere Lærestalt	30	14	19
7. Iait	100	100	100
	P=25	P=17	P=25

Virksomhedernes geografiske og størrelsesmæssige fordeling i den udvalgte del af turisterhvervet*

GEOGRAFISK PLACERING	JYLLAND	FYN m/ØER	SJÆLLAND OG BORNHOLM	IALT
ANTAL BESKÆFTIGEDE				
1 - 5	729	133	376	1238
6 - 20	153	18	110	281
21 - 50	19	2	8	29
51 -	3	1	1	7
IALT	904	154	497	1555

* For brancheområdet Attraktioner og Oplevelse er alene medtaget de organiserede forlystelser samt vore 4 største Tivoli. Turistførerne indgår ikke i opgørelsen.

**SKØN OVER ANTALLET AF MEDARBEJDERE I DE ENKELTE BRANCHER
FORDELT PÅ NIVEAUER**

	LEDELSES-	MELLEMLEDER-	MEDARBEJDER	IALT
	NIVEAU	NIVEAU	NIVEAU	
BRANCHEOMRÅDE				
CAMPING	850	2	900	1.752
VANDREHJEM	175	-	325	500
FERIEHUSUDLEJERE	30	100	300	430
TURISTBUREAUER	90	90	430	610
OFFENTLIGE TURIST-				
ORG.	25	46	104	175
TURISTFØRERE	-	-	320	320
REJSEBUREAUER	18	12	116	146
(INCOMING)				
TUOPERATØRER	30	650	1.500	2.180
(INCOMING)				
ATTRAKTIONER OG				
OPLEVELSER	130	370	3.900	4.400
IALT	1.348	1.270	7.895	10.513

VURDERING AF **TURISTERHVERVETS** BEHOV FOR **EFTER-/VIDEREUDDANNELSE** AF
EKSISTERENDE HEDARBEJDERE PÅ "LEDELSESNIVEAU". OPGJORT **PÅ** ARBEJDS-
FUNKTIONER OG FORDELT PÅ BRANCHER.

Arbejdsfunktion	Branche*									Antal sammen- fald
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1. Forberedelse og gennemførelse af produktudvikling	x	x	x	x			x		x	6
2. Planlægning af markedsføring	x	x	x	x			x	x	x	7
3. Forberedelse af markedsføring	x	x	x	x			x		x	6
4. Gennemførelse af markedsføring	x	x	x	x			x	x	x	7
5. Planlægning og forberedelse af informationservice	x	x	x	x			x		x	6
6. Gennemførelse af informationservice	x	x	x	x			x	x	x	7
7. Gennemførelse af salg	x	x	x	x			x	x	x	7
8. Administration	x	x	x				x	x	x	7
9. Økonomi	x	x	x	x			x	x	x	7
10. Samarbejdsrelationer	x	x	x	x			x	x	x	7
11. Eksternt arbejde	x	x	x	x			x	x		6
12. Problemløsning	x	x	x	x			x	x	x	7
13. Etablering, drift og vedligeholdelse af fysiske faciliteter		x	x				x			3

*) 1-Caraping, 2=Vandrehjem, 3=Feriehusudlejere, 4-Turistbureauer,,
5=Offentlige turistorganisationer, 6=Turistførere,
7=Rejsebureauer, 8=Turoperatiører, 9-Attraktioner .

VURDERING AF TURISTERHVERVETS BEHOV FOR EFTER-/VIDEREUDDANNELSE AF EKSISTERENDE MEDARBEJDERE PÅ "MELLEMLEDERNIVEAU"¹¹. OPGJORT PÅ ARBEJDSFUNKTIONER OG FORDELT PÅ BRANCHER.

Arbejdsfunktion	Branche*									Antal sammen- fald
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1. Forberedelse og gennemførelse af produktudvikling			x	x	x		x	x	x	6
2. Planlægning af markedsføring			x		x		x	x	x	5
3. Forberedelse af markedsføring			x	x	x		x	x	x	6
4. Gennemførelse af markedsføring			x	x			x	x	x	5
5. Planlægning og forberedelse af informationservice				x	x		x	x	x	5
6. Gennemførelse af informationservice			x	x			x	x	x	5
7. Gennemførelse af salg			x				x	x	x	4
8. Administration			x				x	x	x	4
9. Økonomi			x	x			x	x	x	5
10. Samarbejdsrelationer				x			x	x	x	5
11. Eksternt arbejde					x				x	2
12. Problemløsning			x	x	x		x		x	5
13. Etablering, drift og vedligeholdelse af fysiske faciliteter			x				x		x	3

*) 1=Camping, 2=Vandrehjem, 3=Feriehusudlejere, 4=Turistbureauer,, 5=Offentlige turistorganisationer, 6=Turistførere, 7=Rejsebureauer,8=Turoperatiører, 9=Attraktioner.

VURDERING AF TURISTERHVERVETS BEHOV FOR EFTER-/VIDEREUDDANNELSE AF EKSISTERENDE HEDARBEJDERE PÅ "MEDARBEJDERNIVEAU". OPGJORT PÅ ARBEJDSFUNKTIONER OG FORDELT PÅ BRANCHER.

Arbejdsfunktion	Branche*									Antal sammenfald
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1. Forberedelse og gennemførelse af produktudvikling	x		x	x	x	x	x	x	x	8
2. Planlægning af markedsføring			x	x		x	x	x		5
3. Forberedelse af markedsføring	x		X	x	x	x	x			6
4. Gennemførelse af markedsføring			x	x	x	x				4
5. Planlægning og forberedelse af informationservice		x	x	x	x	x		x		6
6. Gennemførelse af informationservice	x	x	x	x	x	x	x	x	x	9
7. Gennemførelse af salg	x	x	x	x			x	x	x	7
8. Administration			x					x		2
9. Økonomi				x			x	x		3
10. Samarbejdsrelationer				xxxx						4
11. Eksternt arbejde						x				1
12. Problemløsning	x	x	x	x		x	x	x	x	8
13. Etablering, drift og vedligeholdelse af fysiske faciliteter	x			x		x			x	4

*) 1=Camping, 2=Vandrehjem, 3=Feriehusudlejere, 4=Turistbureauer,, 5=Offentlige turistorganisationer, 6=Turistførere, 7=Rejsebureauer,8=Turoperatiører, 9=Attraktioner.

SKØN OVER TURISTERHVERVETS BEHOV FOR GRUND-/VIDEREUDDANNELSE AF NYE MEDARBEJDERE FORDELT PÅ NIVEAUER.

BRANCHEOMRÅDE	LEDER	MELLEMLEDER	MEDARBEJDER	IALT I DAG
1. CAMPING	0 - 2 5	2 5 - 5 0	300 - 1000	1752
2. VANDREHJEM	0 - 2 5	-	300 - 350	500
3. FERIEHUS- UDLEJERE	0 - 2 5	0 - 2 5	0 - 2 5	430
4. TURISTBUR- REAUER	25 - 100	25 - 100	100 - 1000	610
5. OFFENTLIGE TURISTORGA- NISATIONER	0 - 2 5	0 - 2 5	25 - 100	175
6. TURISTFØRERE	-	-	0 - 2 5	320
7. REJSEBUREAUER (INCOMING)		?	?	146
8. TUROPERATØRER (INCOMING)	0 - 2 5	0 - 2 5	25 - 100	2180
9. ATTRAKTIONER OG OPLEVELSER	-			4400
10. TURIST- ERHVERVET	25 - 250	50 - 225	750 - 2600	10513

Voksenuddannelserne er overvejende tilrettelagt som deltidsuddannelse eller som korte fuldtids kursusforløb.

Et stort område er oplysningsforbundenes aftensko-
ler og de amtskommunale forberedelseskurser.

Inden for arbejdsmarkedsuddannelserne gennemføres navnlig efteruddannelse af faglærte samt specialarbejderuddannelse. Efteruddannelsen finder i vidt omfang sted på handelsskolerne og de tekniske skoler. Endvidere kan der tilrettelægges virksomheds-tilpassede kurser med nedsat statstilskud (VTP), der tager sigte på særlige virksomhedsbehov.

Inden for erhvervsuddannelserne gennemføres merkonomkursus på handelsskolerne og teknonomkursus på de tekniskeskoler. Der er tale om videreuddannelse for praktikere, der ikke ønsker at studere. Kurserne er tilrettelagt for voksne, der er erhvervsaktive inden for produktion, handel eller service og varetager administrative, planlæggende, styrende og udførende funktioner i deres erhverv. Formålet er at give deltagerne et udbygget teoretisk fundament, bl.a. inden for international marketing og eksport. Det forudsættes, at deltagerne har gennemført en grundlæggende faglig uddannelse eller har tilsvarende baggrund.

Ejendomsmæglerkursus er en autorisationsuddannelse, der er tilrettelagt i sammenhæng med merkonomkursus.

Datanomkursus på handelsskolerne er specialiserende videreuddannelse for edb-assistentter og andre med tilsvarende baggrund.

Som en række andre uddannelsesinstitutioner kan handelsskolerne og de tekniske skoler gennemføre indtægtsdækket virksomhed (IV). Der kan opnås tilskud i henhold til lov om efteruddannelse (L 271, der også omfatter videreuddannelse), såfremt særlige betingelser er opfyldt, herunder at uddannelsesvirksomheden tilrettelægges i nært samarbejde med lokale virksomheder, og at sigtet skal være at styrke eksporterende og importkonkurrerende virksomheders fornyelsesproces.

Med baggrund i blandt andet erfaringerne fra den indtægtsdækkede virksomhed gennemfører handelsskoler og tekniske skoler en række lokalt tilrettelagte uddannelsestilbud til langtidsledige.

En særlig funktion har handelsskolernes enkeltfagskursus (kursus til handelsskolernes statskontrollerede enkeltfagsprøver), som hverken er efter- eller videreuddannelse, men undervisning i de enkelte fag, der indgår i handelsskolernes ungdomsuddannelser. Handelsskolernes enkeltfagskursus er således erhvervsfaglig uddannelse på et grundlæggende niveau.

Handelsskolerne gennemfører en række videregående uddannelser. Den generelle betingelse for optagelse er, at ansøgeren har afsluttet en ungdomsuddannelse.

Datamatikeruddannelsen er en erhvervsrettet datalogisk uddannelse på et videregående niveau.

De korte videregående uddannelser, undertiden kaldet handelsakademier, er inden for en fælles ramme tilrettelagt af de enkelte handelsskoler i samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Formålet er at kvalificere de studerende til selvstændigt at varetage funktioner i erhvervslivet. Uddannelserne er vendt mod aktuelle, ofte lokale niches og tilrettelægges som vekseluddannelse af 1-3 års varighed. De fleste af uddannelserne tager sigte på eksportvirksomhed, enten direkte eller som en betydelig del af de funktioner, uddannelsen er rettet mod.

Eksportteknikeruddannelsen, som gennemføres på nogle få handelsskoler og tekniske skoler, er en videregående 4-årig vekseluddannelse, der sigter mod salgsfunktioner i virksomheder med eksport af tekniske artikler.

Uden for handelsskolerne er der oprettet to eksportskoler, Den Danske Eksportskole og FUHU-Eksportskolen, med videregående uddannelser af 1-2 års varighed, der er rettet mod salgs- og ledelsesopgaver i eksporterende virksomheder.

Videregående erhvervsøkonomiske uddannelser gennemføres på handelshøjskoler og ved universiteter.

Den almene erhvervsøkonomiske uddannelse (HA) er en fuldtidsuddannelse på 3 år. Det er en generalistuddannelse, der har til formål at give en grundlæggende og bredt anlagt erhvervsøkonomisk indsigt, der sætter den studerende i stand til at analysere, formulere og løse private og offentlige virksomheders økonomiske problemstillinger.

HA-uddannelsen er opdelt i 3 undervisningsblokke (samfundsøkonomi, erhvervsøkonomi, redskabsfag). Inden for disse blokke er der mulighed for at opbygge forskellige specialer, således at man ændrer uddannelsen i et vist omfang fra at være en generalistuddannelses til at være mere specialiseret.

Dette har medvirket til, at der i dag findes HA-uddannelser, hvor ca. en fjerdedel til halvdelen af uddannelsen koncentrerer om et andet fag (sprog, datalogi, erhvervsret, erhvervsanalytiker, matematik). HA-uddannelsen og HA-varianterne giver adgang til videregående studier på kandidatniveau.

Den erhvervsøkonomiske/erhvervsproglige afgangseksamen (ESA/SPRØK-HE) er en fuldtidsuddannelse på 3 år (ESA/SPRØK ved Handelshøjskolen i København og HE ved Handelshøjskolen i Århus). Uddannelsen er tilrettelagt således, at erhvervsøkonomi og erhvervsprog er integreret og rettet mod international virksomhed. Der vil i uddannelsen blive lagt særlig vægt på at formidle kendskab til fremmede kulturer og de problemer, der opstår i forbindelse med internationale relationer.

Den erhvervsøkonomiske/erhvervsproglige kandidatuddannelse (cand.merc. int.) er en fuldtidsuddannelse på 2 år efter den erhvervsøkonomiske/erhvervsproglige afgangseksamen (ESA/SPRØK-HE). Der lægges i uddannelsen særligt vægt på international økonomi og 2. fremmedsprog. Den studerende tilegner sig en omfattende viden om internationale forhold, der kombineret med en særlig sproglig ballast giver mange anvendelsesmuligheder i virksomhedens internationale funktioner.

Uddannelsen er så ny, at der endnu ikke er færdiguddannede kandidater med denne eksamen.

Den erhvervsøkonomiske diplomuddannelse (HD) er et deltidsstudie på 4 år. Det er en specialistuddannelse, der har til formål at give den studerende høj erhvervsøkonomisk indsigt med henblik på at kunne bestride ledelsesfunktioner på højt niveau inden for specialet.

HD-uddannelsen er tilrettelagt for voksne, der samtidig med studierne er erhvervsaktive.

HD-uddannelsen er opdelt i en 1. del (på 2 år), der er fælles for alle HD-studerende og en 2. del (på 2 år), der giver specialet.

Der findes i dag specialer i afsætningsøkonomi, finansiering og kreditvæsen, logistik, informatik, organisation, regnskabsvæsen og i udenrigshandel.

Den erhvervsøkonomiske kandidatuddannelse (cand.merc.) er et fuldtidsstudie på 2 år, der med forudgående HA-uddannelse har til formål at give et dybtgående kendskab til teorier og metoder inden for et område. Denne specialisering giver den studerende mulighed for at analysere, formulere og løse økonomiske problemstillinger på højste ledelses- og beslutningsniveau i private og offentlige virksomheder.

Revisorkandidatuddannelsen (cand.mer.aud.) er en fuldtidsuddannelse på 2 år, der med forudgående HA-uddannelse og mindst 3 års praksis på et revisionskontor under ledelse af en statsautoriseret revisor kan føres frem til beskikkelse som statsautoriseret revisor.

Den erhvervsøkonomisk-sproglige kandidatuddannelse (cand.negot.) er et fuldtidsstudie på 4 år ved Odense Universitet. Formålet med uddannelsen er at give et dybtgående kendskab til teorier og metoder inden for erhvervsøkonomiske og sproglige områder, således at den studerende kan varetage opgaver på sagsbehandlings- og ledelsesniveau først og fremmest i private virksomheder, men også i organisationer og offentlige institutioner, der har samkvem med udlandet.

Uddannelsen er opdelt i 2 blokke (er erhvervsøkonomisk og en sproglig).

Den statsvidenskabelige kandidatuddannelsen (cand.-polit.) er et fuldtidsstudie på 5 år med det formål at give en dybtgående teoretisk fortrolighed med økonomi, såvel på samfundsplan som på virksomhedsplan. Uddannelsen sætter de studerende i stand til at fungere som økonomiske problemløser og beslutningstagere på højt niveau i den offentlige administration, samt i et vist omfang i private virksomheder. Studiet gør også den studerende til ekspert i udarbejdelse af analyser og konstruktion af økonomimodeller.

Den økonomiske kandidatuddannelse (cand.oecon.) er et fuldtidsstudie på 5 år med det formål at give en dybtgående teoretisk fortrolighed med økonomisk analyse, -planlægning og -styring. Uddannelsen sætter den studerende i stand til at fungere som ledere og beslutningstagere i virksomhedernes traditionelle økonomifunktioner, i offentlig budgetplanlægning m.v.

Korrespondentuddannelsen er en erhvervsproglig uddannelse, der kan gennemføres i 2 sprog som fuldtidsstudie på 2½-3 år, eller i 1 sprog som deltidsstudie på 3-4 år. Det er uddannelsens formål at give en erhvervsproglig uddannelse, der sætter den studerende i stand til at varetage sekretær- og korrespondentopgaver i erhvervsvirksomheder og i mindre omfang i offentlige virksomheder. Undervisningen omfatter, udover centrale fagområder i forbindelse med selve sprogene, også sociale, politiske, kulturelle, økonomiske og erhvervsretslige forhold i tilknytning til sprogundervisningen.

Den erhvervsproglige diplomuddannelse (ED) er en videregående erhvervsproglig deltidsuddannelse som overbygningsuddannelse på korrespondentuddannelsen. ED-uddannelsen omfatter 1 sprog og har en studietid på 2 år. Formålet med uddannelsen er at udbygge den studerendes viden om 1 af sprogene fra korrespondentuddannelsen, samt gennem inddragelse af f.eks. juridiske- og tekniske sprog at sætte den studerende i stand til at oversætte tekster med juridisk eller teknisk indhold. ED-uddannelsen sigter mod beskæftigelse med oversættelse af mere krævende korrespondance og af økonomiske, juridiske og tekniske tekster.

Den erhvervsproglige kandidatuddannelse (cand. ling.mere.) er en overbygningsuddannelse på korrespondentuddannelsen med 2 sprog. Cand.ling.mere.-uddannelsen er en heltidsuddannelse i 1 sprog og har en studietid på 3 år. Formålet med uddannelsen er at udvide og uddybe den viden, der er erhvervet på korrespondentuddannelsen. Der lægges større vægt på teoretiske problemstillinger i forbindelse med

oversættelse og på kritisk og selvstændig tilegnelse af stoffet. Undervisningen udvides med teknisk og juridisk sprogbrug, der sætter den studerende i stand til at oversætte komplicerede tekniske og juridiske tekster, der ikke blot forudsætter sproglig kunnen, men også viden om retssystemerne og om teknikens hovedområder. Den studerende sættes også i stand til at tolke i forskellige situationer.

Cand.ling.mere.-uddannelsen giver adgang til beskikkelse som translatør.

Eksportingeniøruddannelsen er et videregående fulltidsstudie på 5 år, der kombinerer teknik, sprog og økonomi med sigte på afsætning af produkter og rådgivning på eksportmarkeder. Uddannelsen gennemføres på ingeniørhøjskolen, Københavns Teknikum.

Henning Kraiberg Knudsen

Erik Nexelmann

